

GENOSERVIS, a.s. Olomouc

ŠLECHTITEL

čtvrtletník

červen 2001

Vážený čtenáři,

původně bylo plánováno vydání dalšího čísla před Mezinárodní výstavou hospodářských zvířat a zemědělské techniky (květen), avšak z důvodu rozšíření slintavky a kulhavky do Evropy se termín výstavy přesunul na pozdní léto – přerovské výstaviště tak přivítá chovatelskou veřejnost ve dnech 14.-16. září 2001. Do tohoto čísla tedy byly navíc aktuálně zařazeny TOPky holštýnských býků (květen 2001) z USA, Kanady, Německa a Holandska.

Co ještě přináší červenové vydání časopisu?

Z oblasti chovu skotu kromě TOP výsledků a uzávěrky kontroly užítkovosti za prvních 6 měsíců KU skotu za a.s. Genoservis navštívíme dva zajímavé chovy a podrobněji nahlédneme do původu býků Beauty a Steven. O zajímavé rady a zkušenosti se s vámi podělí naši specialisté na reprodukci a výživu skotu..

V oblasti chovu prasat začínáme s rubrikou „představujeme šlechtitelské chovy“ – toto číslo přináší seznámení s nukleovým šlechtitelským chovem v Českém Těšíně; významné jsou také odborné články k výživě prasat. Podrobně také shrneme výsledky užítkovosti prasat v minulém roce ve srovnání s celou populací prasat chovaných v ČR.

Internetová tečka tentokrát bude patřit elektronickému obchodování.

Další vydání chystáme před plánovanou výstavou zvířat v Přerově – v září 2001 – pozvánka uvnitř čísla.

Rádi přivítáme jakýkoli námět či příspěvek, chystáte-li zajímavou akci ve svém okolí, dejte nám o ní vědět; máte-li zkušenosti, se kterými se chcete podělit s našimi čtenáři z řad předních chovatelů, neváhejte a pište.

Přejeme Vám příjemné chvíle strávené se **ŠLECHTITELEM**.

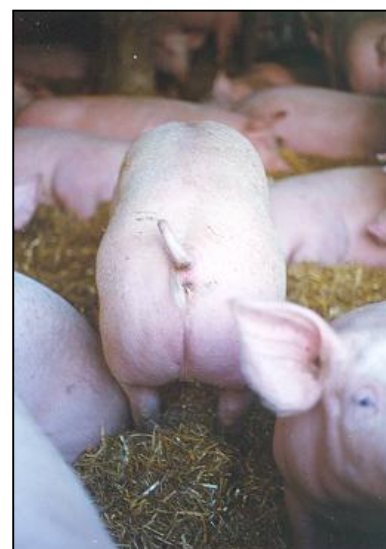

Nadační fond GENÁČEK

na podporu lidí, kteří nemohou vnímat svět stejně jako ostatní

*více uvnitř čísla

... na úvod

Podíl libové svaloviny je jedno nejdůležitějších čísel pro vyhodnocování ekonomiky chovu

* článek uvnitř

Cindy, matka býka Kemview Beauty
*článek uvnitř čísla

PŘEROV 14.-16. září 2001

MEZINÁRODNÍ VÝSTAVA HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT A ZEMĚDĚLSKÉ TECHNIKY

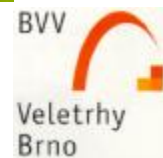

GENOSERVIS, a.s.
OLMOUC

Kamila Stroinová, 0606-766 061
Výstaviště Přešov, 750 00 Přešov
tel., fax: 0641-300 413, 300 422
Ing. Vladimír Řehořka, 0602-755 909

**BRNĚNSKÉ VELETRHY
A VÝSTAVY, a.s.**

Ing. Marie Surková, OS1
Výstaviště 1, 647 00 Brno
tel.: 05-4115 2834
fax: 05-4115 3059, 3068

Úvodník

V minulém čísle našeho čtvrtletníku jsem Vás zval na Mezinárodní výstavu hospodářských zvířat a zemědělské techniky v Přešově. Mrzí nás, že tento termín nevyšel z důvodu výskytu infekčního onemocnění slintavky a kulhavky v Evropě. Po konzultaci se Státní veterinární správou a MZe ČR pořadatelé rozhodli přesunout termín této výstavy na 14.-16. září 2001.

Rád bych Vás, milí čtenáři, na tento termín do Přešova pozval. Přijďte se nejen vzdělávat a inspirovat, ale také pobavit a zasoutěžit. Ve stájích uvidíte, jak se genofond zvířat a s ním i užítkovost progresivně zlepšuje, vyhodnoceny budou nejlepší zvířata a nejlepší exponáty v rámci oboru zemědělské techniky a výroby krmiv; připraven je také bohatý doprovodný program, např. jízda zručnosti „Traktorista roku“. Těšíme se na setkání na výstavišti v Přešově.

Lumír Grussmann

ředitel Genoservis, a.s. Olomouc; sekretariat@genoservis.cz

Genáček

Nadační fond GENÁČEK vznikl při a.s. Genoservis na podporu handicapovaných dětí a jejich integrace do společnosti. Hlavní náplní je pořádání zejména kulturních a sportovních akcí, tak aby se při společné činnosti děti o sobě dozvěděly navzájem více a učily se, že k životu patří zdraví i nemoc.

Děkujeme vám, milí chovatelé, za všechny dary, které jste nám dosud poskytli. Tyto prostředky nám pomohly zorganizovat II. ročník akce MOSTY 2001 ve dnech 8.-9. června v Přešově a v přípravě jsou i další projekty.

Rádi vám také sdělujeme, že koupí inseminačních dávků byků přispíváte do tohoto fondu 1,- za každou zakoupenou dávku.

Těšíme se na spolupráci na dalších projektech.

Číslo účtu nadačního fondu GENÁČEK je 27-4228310257/0100. Informace na tel: 068/411005.

Radmila Šnyrychová
rsnyrychova@atlas.cz

Elektronické obchodování

Pokud se už vám někdy stalo, že jste si až večer vzpomněli, že jste potřebovali koupit desinfekci na vemena či pomůcku pro chov prasat, pak tahle informace je přesně pro Vás.

Genoservis Vám nyní umožňuje nakupování na Internetu (více v článku na konci časopisu), takže teď jen stačí připojit se k síti, na adrese <http://www.vltava2000.cz/genoservis> se zaregistrovat a můžete směle nakupovat, ať je brzké ráno či pozdní noc.

Navštivte nás!

Toto číslo vyšlo dne 4. června 2001 v nákladu 700 ks.

... z chovu SKOTU

POROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ KU SKOTU ZA GENOSERVIS, A.S. OLMOUC DLE OKRESŮ – 1. POLOLETÍ

(uzávěrka říjen 2000 – březen 2001 v porovnání se stejným obdobím roku 1999/2000)

Okres	počet	nárůst	mléko	nárůst	tuk	tuk	nárůst	bílkovina	bílkovina	nárůst	pořadí
	norm.l.		kg		%	kg		%	kg		
Bruntál	1 315	+138	6 107	+371	4,16	254	+2	3,31	202	+10	15
F.Místek	2 205	+112	6 809	+394	4,09	278	+12	3,25	221	+8	11
Karviná	144	-36	6 233	+494	4,09	255	+17	3,22	200	+11	16
Nový Jičín	3 908	-270	7 405	+629	4,07	301	+25	3,28	243	+15	3
Olomouc	4 487	+189	6 757	+390	4,05	274	+1	3,30	223	+8	10
Opava	2 895	+50	6 861	+314	3,87	265	+9	3,31	227	+7	6
Přerov	3 373	-73	6 259	+354	4,23	265	+8	3,40	213	+11	12
Šumperk	1 932	+94	4 908	+357	4,34	213	+12	3,31	162	+12	19
Vsetín	1 767	+57	7 017	+490	3,94	276	+13	3,29	231	+14	5
Jeseník	336	+50	5 891	+556	4,06	239	+18	3,28	193	+16	18
Okresy mimo Severní Moravu, kde provádíme KU											
Česká Lípa	321	-48	8 252	+499	4,12	340	+20	3,29	271	+11	1
Liberec	155	-8	5 848	+1657	4,40	257	+75	3,41	199	+61	17
Ústí n/O.	46	-3	4 527	+390	4,17	189	+15	3,38	153	+8	20
Brno-venkov	358	+26	6 697	+295	3,87	259	+9	3,35	224	+5	8
Břeclav	235	+36	6 845	+112	4,02	275	+4	3,25	223	+1	9
Zlín	97	-149	7 286	+813	4,11	299	+30	3,24	236	+13	4
Jihlava	17	-9	6 472	+540	4,19	271	+20	3,27	211	+13	14
Kroměříž	173	+110	7 006	+703	3,85	270	+10	3,19	224	+19	7
Vyškov	400	+31	6 499	+483	4,36	283	+39	3,27	212	+10	13
Žďár n/S.	1 197	+72	8 070	+765	3,88	313	+14	3,31	267	+18	2
GENOSERVIS celkem	25 361	+369	6 707	+437	4,06	273	+12	3,31	222	+11	

zpracoval Pavel Chrudina, 0602-633 988
genoservis.chrudina@atlas.cz

OKRES NOVÝ JIČÍN JE NEJLEPŠÍ V ČESKÉ REPUBLICCE

Významného úspěchu dosáhli chovatelé skotu, zapojení do kontroly mléčné užitkovosti dojnic v okrese Nový Jičín.

Na základě výsledků KU skotu dle ČMSCH za první pololetí kontrolního roku 2001 se umístili na prvním místě v celorepublikovém žebříčku. Produkce 7383 kg mléka za normovanou laktaci, 242 kg bílkovin na dojnici a dosažení meziročního nárůstu +543 kg mléka představuje skvělý výsledek. Při srovnání s vyhodnocením KU za ČR celkem je produkce dojnic na novojičínsku vyšší o 1259 kg mléka a 38 kg bílkovin.

Věříme, že i v druhém pololetí kontrolního roku 2001 budou výsledky potvrzeny a zaměření chovatelů na mléčnou produkci potvrdí správný směr v chovu skotu.

Vladimír Petružela, 0602-748 674
genoservis.njicin@iol.cz

... z chovu SKOTU

JAK SE DĚLÁ MLÉKO V BOŽEJOVĚ

Nedaleko za Pelhřimovem na cestě do Jindřichova Hradce nemůžete minout vesnici jménem Božejov. Než vjedete do vesnice, hned u silnice uvidíte zemědělskou farmu - ZOD Božejov.

ZOD Božejov hospodaří na 1667 ha zemědělské půdy. Z toho je 1332 ha orné půdy a 335 ha jsou trvalé travní porosty. Pozemky se rozprostírají v nadmořské výšce cca 600 m nad mořem.

Foto: Předseda p. Pipal (vlevo) a zootechnik p. Malý hodnotí kvalitu kukuřice CCM

Celkový chod podniku v současné době zabezpečuje 62 lidí. S částečně obnoveným vozovým parkem je podnik téměř soběstačný, pouze v období sklizně přichází výpomoc k výrobě kukuřice CCM. Ještě před několika lety podnik mnoha lidmi zatracovaný, nefungující, se špatnou kvalitou konzervovaného krmiva, nízkou užitkovostí dojnic a v mléčných uzávěrkách za okres Pelhřimov někde na posledních místech. Dnes naopak podnik vysoce perspektivní, funkční, s vysokou užitkovostí dojnic a podle uzavřených laktací dojnic patří mezi nejlepší podniky okresu.

CO SE STALO, ŽE DOŠLO K TAKOVÉ PROMĚNĚ PODNIKU?

Vedení družstva pochopilo, že veškerý úspěch i ekonomický si musí vybudovat sami. "Byly to těžké začátky, neměli jsme peníze, museli jsme přehodnotit celý chod podniku, stanovit si konkrétní cíle, vybrat směr, který bude nosným programem podniku a hlavně lidem vysvětlit, že každá práce je důležitá a musí ji vykonat zodpovědně", tvrdí

K výrobě mléka nestačí jen kvalitní stádo, ale je nutno vytvořit zvířatům podmínky pro vysokou produkci. Všechny dojnice jsou ustájeny vazně. Suchostojné dojnice tehdy stály mezi dojnými kravami. Žádná příprava na porod u dojnic se nedělala. Všechno vzalo velice rychlý obrát, ale v rámci možností podniku. Dnes jsou dojnice před porodem a suchostojné ustájeny volně v nedaleké stodole, mají svoji krmnou dávku. Dělá se zde také u další skupiny příprava na porod. Ve čtyřřadém kravíně stojí dojnice do 200 dnů laktace a konec laktace je převáděn na stovkový kravín, kde se dojnice když přijde čas zaprahují. Družstvo koupilo také michací vůz a tak je možno dojnice krmit max. efektivně a hlavně ekonomicky.

Veliký pokrok se udělal hlavně v kvalitě objemných krmiv. Dnes si již nikdo nevzpomene na bílkovinné senáže, které měli obsah NL o málo vyšší než energetické krmiva. KD byla drahá a muselo se kupovat mnoho bílkovinných doplňků, aby se alespoň trochu dojilo.

Senáž jetelotravní rok 2000

Sušina hmota	NL v g/kg (100%sušina)	Vláknina g/kg (100 % sušina)	Škr. hodnota (100% sušina)	Poměr kyselin mléč. : oct. : másel.
30%	186,0	218,0	51,2	80 :20: 0

předseda ZOD p.Pipal.

Původně v Božejově chovali červenostrakatý a černostrakatý skot, ale v rámci specializace na mléko pochopili, že musí zvýšit genetický potenciál stáda. "Na nákup nového stáda jsme neměli finanční prostředky, proto jsme začali s převodným křížením na holštýnský skot", vysvětluje dále p.Pipal.

Nosným programem podniku je výroba mléka. Podnik chová 311 ks dojnic. Jakých dosahovali výsledků za poslední čtyři roky ukazuje tabulka.

ROK	Výroba mléka celkem (kg)	Prodej mléka do mlékárny	Prům. užitkovost	Prům. nádoj na dojnici
1997	1 298 000	1 214 000	4200	10,47
1998	1 641 000	1 614 000	4900	13,78
1999	1 907 000	1 884 000	5800	16,88
2000	2 035 000	1 968 000	6555	18,18

Foto: Takto jednoduše mají ustájené suchostojné dojnice ve staré stodole, kde byla dříve uložena sláma.

... z chovu SKOTU

Foto: Nově vybudovaný teletnik pod širým nebem

Cena za litr mléka se již konečně stabilizovala a dá se předpokládat její nárůst. Podívejme se na ekonomiku podniku.

V současné době jsou dojnice krmeny ve skupinách podle užitkovosti. Ráno dostanou dojnice na žlab seno (proti acidozám, struktura KD je nižší) a potom následuje směsná KD (senáž, kukuřičná siláž, vlastní jádro, kukuřice CCM, sojový popř. řepkový extrahovaný šrot, minerální doplňky), pak podle užitkovosti dostane každá dojnice přídavek speciální krmné směsi. Ještě dnes jsou vidět rozdíly v užitkovosti mezi červenostrakatými a černostrakatými (cca 1200 l mléka na ks ve prospěch černostrakatých dojnic) dojnici, které trochu komplikují sestavení krmné dávky. Červenostrakaté dojnice po zabřeznutí nebo ke konci laktace tloustnou a mají zdravotní problémy po porodu.

„Tento systém chovu není ideální a dnes již vidíme, že ustájení je jedno z velkých problémů, které nám zhoršuje zdravotní stav dojnic a limituje užitkovost dojnic“, doplňuje p.Pípal. Proto mají v plánu co nejdříve přestavět na volné ustájení.

Tržby za mléko:

ROK	1997	1998	2000
Tržby za mléko	8 654 000	12 651 000	14 712 000

Krmná dávka pro míchací vůz – složení v kg/ks/den podle jednotlivých stadií laktace.

Krmivo	1.fáze lakt. 35 l	střed lakt. 25 l	konec lakt. 15 l	suchostojné dojnice	před otel.
Senáž JTR	20,0	20,0	22,0	8,0	8,0
Seno LP	2,0	2,0	2,0	4,0	3,0
Kukuřice siláž	14,0	14,0	16,0	12,0	12,0
DOVP	5,5	3,0	-	-	3,0
Soj.extr. šrot 45%	1,0	1,0	0,5	-	-
CCM kukuřice	5,0	5,0	-	-	1,0
UNIDOP D-1	0,1	0,1	0,15	0,1	-
Unimetacit	-	-	-	-	0,6
Vápenec krmný	0,05	0,05	-	-	0,05
Sláma krmná	-	-	-	1,0	-
Sůl krmná	0,06	0,06	0,08	-	-

A co říci závěrem? Když si podnik správně vytýčí cíl a je schopen udělat vše pro to, aby tento cíl naplnil, úspěch se musí dostavit. Nikdy nejde vše jednoduše, ale problémy jsou od toho, aby se řešily. Dnes se mnoho chovatelů jezdí do Božejova podívat, poradit, přiučit a už nikdo tento podnik nepovažuje za špatný.

Jako úplnou tečku bych ještě rád připomněl slova předsedy p.Pípala „Stálo to mnoho sil, nervů a starostí, než se objevil první úspěch a než jsme vůbec poznali, že tato cesta je správná, ale myslím si, že to stálo za to“. Pokud budou v Božejově ve své práci takto pokračovat, brzy budou patřit mezi přední podniky i na celém území republiky.

Miloslav Sikyta, 0606-602 481
sikyta@najihu.cz

AKCIOVÁ SPOLEČNOST BONAGRO A.S. BLAŽOVICE

Akiová společnost BONAGRO a.s. Blažovice (okr. Brno – venkov) se rozkládá na historickém území bitvy tří císařů (2.12. 1805). Tato bitva skončila vítězstvím Napoleona Bonaparte – odtud začátek názvu společnosti BON. Společnost vznikla v roce 1994 transformací zemědělského družstva Šlapanice. Katastr je možno zhlédnout z návrší nad obcí Práče, které dosahuje výšky 325 m nad mořem a na jehož temeni se nachází Mohyla míru.

Společnost obhospodařuje 3150 ha zemědělské půdy. Výrobou je zaměřena na živočišnou výrobu, rostlinnou výrobu a ovocnářství. Živočišná výroba produkuje mléko v ročním objemu 4.700.000 l, 1150 t vepřového a 150 t hovězího masa. Rostlinná výroba je zaměřena na výrobu pšenice 1440 ha, ječmen 294 ha, cukrovka 490 ha, mák 85 ha, řepka 60 ha, slunečnice 40 ha, brambory 5 ha. Krmné plodiny kukuřice 350 ha, vojtěška včetně zakládajících ploch 400 ha. Sady tvoří 38 ha jablonových sadů.

... z chovu SKOTU

Úspěšný rozjezd privátního podnikání a investice zahraničního kapitálu do předměstí i do samotného města

Brna nabízí dostatek pracovních příležitostí. Tato konkurence na trhu práce vnucuje managementu akiové

společnosti BONAGRO řešení k zachování nelukrativní zemědělské výroby v této příměstské oblasti. Řešení

spočívá v maximálním využití nejmodernějších technologií pro zemědělskou prvovýrobu.

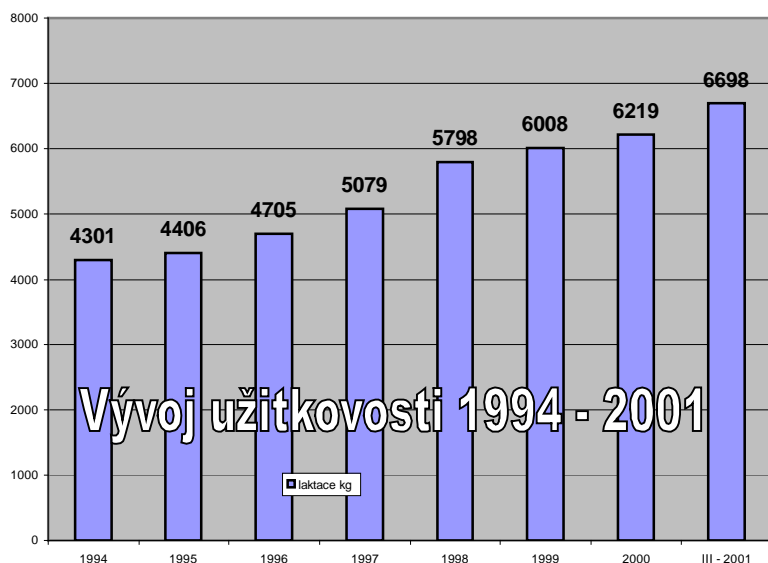
CHOV SKOTU

Společnost chová 1830 ks skotu, z toho asi 780 ks krav které jsou od roku 1996 zapojeny do převodného křížení s holštýnskými býky. V roce 1995 bylo pro urychlení počátku převodného křížení nakoupeno v SRN 97 ks vysokobřezích jalovic. V současné době jsou dojnice ustájeny na třech farmách Blažovice, Tvarožná a Šlapanice. Farma Šlapanice bude v letošním roce dobudována s celkovou kapacitou 750 ustájovacích míst a celý stav dojníc tak bude soustředěn na této farmě. Stáj bude vybavena dojrnou od firmy DELAVAL 2x14 s rychlým odchodem dojníc. Krmení je zakládáno ven i uvnitř stáje a je zakládáno jako TMR krmným vozem Storti – Labrador. Odchov jalovic od tří měsíců bude po dobudování soustředěn na farmě v Jiříkovicích.

V oblasti plemenářské práce společnost spolupracuje s firmou Genoservis a.s. Do přípařovacího plánu jsou zařazeni býci Econo, Copper, Zebo, Lenny, Lynch a Markem. Chov je rovněž zapojen do testace v rámci programu mladých býků. Dosažené výsledky znázorňuje graf.

Tabulka: Přehled krav podle příslušnosti

		ks	užitkovost
České strakaté	C100	27	5886
České strakaté	C76-88	196	5874
České strakaté	C51- 74	117	6130
České strakaté	celkem	340	5969
H1 Černostrakatý skot	H100	119	7011
Převodné křížení s podílem H	H88	13	6417
Převodné křížení s podílem H	H75- 87	26	7464
Převodné křížení s podílem H	H50- 74	295	6450
Černostrakaté	celkem	453	6557
Celkem		793	6219
všechny plemena a kříženky			

CHOV PRASAT

Společnost chová 480 ks prasnic. Produkci chovných prasniček F1 generace (BU x L) si zajišťuje ve vlastním rozmnožovacím chovu na farmě Dvorska. Plemenné prasničky jsou nakupovány ve známém nukleovém šlechtitelském chovu Lavičky patřící akciové společnosti DS AGROS Netín. Genofond tamního chovu je na velmi vysoké úrovni. Prasničky mají ve svém rodokmenu vysoký podíl anglické krve. Při nákupu prasniček mateřského plemene BU byla stanovena spodní hranice podílu libového masa na 57% (měřeno PIGLOG), i když v poslední době se neprovádí nákup prasniček pod hranici 58% LM.

Ve středisku živočišné výroby ve Šlapanicích je chováno 320 ks prasnic a 35 ks březích prasniček. Porodna prasnic je stavebně přizpůsobena týdennímu turnusovému provozu. Při přesunu prasnic na porodnu do zdesinfikovaných sekcí jsou prasnice sprchovány a desinfikovány přípravkem Virkon. Na porodnu kapacitně navazuje odchovna selat, která je přizpůsobena turnusovému provozu. Týdenní odstav je vždy umístěn v samostatné sekci s celoroštovou podlahou a krmnými automaty. V odchovně se respektují individuální požadavky jednotlivých skupin dle stáří jak na teploty tak na krmiva i na medikaci napájecí vody. Dosažená užitkovost v roce 2000 byla na této farmě 20,9 ks selat od jedné prasnice. Tento výsledek v rámci ČR je nadprůměrný, ale výhledově pro vstup ČR do EU není uspokojivý. Pro všechny pracovníky zabývající se výrobou selat je závazkem tento výsledek nejen udržet, ale i navýšit. Za tímto účelem proběhlo školení inseminátorů prasnic ve Šlapanicích 27.3.2001 organizované pracovníky firmy GENOSERVIS a.s.

Karel Kratochvíl, 0602-782 239
genoservis.vycapy@iol.cz

KEMVIEW BEAUTY

Beauty je momentálně nejvýše umístěný prověřený Celsiův syn v USA. Kombinace vysokých složek, vyjímečných končetin a výborného původu ho umístila mezi otce býků v nejedné plemenářské firmě.

NĚCO O JEHO CHOVATELI

Peter a Johanna Kammeren jsou holandská přistěhovalci, kteří zakoupili farmu ve státě New York a dojili tam stádo ayrshirských krav. V roce 1960 se přestěhovali do jiného okresu a na místní aukci koupili 6-ti měsíční holštýnskou jalovici, která se stala zakládající krávou jejich holštýnského stáda na farmě Kemview. Jejich syn John se zajímal o možnost exportu embryí a rozjel extenzivní ET program.

Jedním z vynikajících produktů této farmy byla Kemview Zwarte. Tato dcera po Bellovi je bábou světoznámé dcery po Blackstarovi jménem ZITA s ohodnocením typu EX 94.

Dnes se stádo na farmě skládá z 90 ks holštýnů, a 14 ks jerseyek. Momentálně se hlavně vyplachují 3 krávy po Bellwoodovi a 1 ks po Celsiovi.

Kemview Cindy VG-85, matka Beautyho, byla velmi mléčná, středněrámcová kráva

Cindy, je matkou Beautyho." Cindy měla také střední rámec, i když byla o trochu větší než její matka, ale také to bylo velmi dojné zvíře. Plemenářský specialista z 21st Century Genetics si o ní udělal tyto poznámky při jejím výběru na kontrakt: „Kemview Cindy VG-85 – střední rámec a pěkné vemeno“. Kontrakt byl uzavřen na Bellwooda, ve skutečnosti byl testem paternity potvrzen Celsius. Původ byl opraven v Holštýnské asociaci, ale ne už v asociaci NAAB. Výsledkem bylo, že Beauty měl při prvních výsledcích průměrné hodnoty pro produkci kalkulované z průměrů rodičů po Bellwoodovi, a hodnoty typu po Celsiovi. Hodnoty byly opraveny a původ potvrzen.

„Rodina po krávě Charo pokračuje v produkci elitních zvířat, nejlepší zvíře ve stádě je VG Prelude, která měla při poslední kontrole 69 kg mléka. Další dcera po Preludovi je také velmi dobrá (VG). Dá se říci, že celý výplach embryí po Preludovi z plné sestry Cindy byl pro nás velkým přínosem“, tvrdí Dianne Kemmerenová. Rodina Dutchoe Bell je stále nejlepší částí stáda na Beachlawn.

Beachlawn Belwood Lord Lily VG-87 je populární matka býků na farmě Muranda, majitel je Tom Murray, Waterloo, stát New York. Je to dcera Lord Lillyho z Belwooda, Teska a Cleitus Pro. Další řada příslušnic této rodiny, včetně vysoce indexové dcery po Mascotovi z krávy Dutchoe Bell, jsou základem chovatelského programu na farmě Vantage Point majitele Floyda Rayburna.

OBDOBÍ TESTACE

Beauty byl testován firmou 21 Century Genetics, která je dnes součástí Genex CRI. Většina jeho dcer je ze států Wisconsin a Minnesota, několik jich stojí na farmách v Kalifornii a na jihovýchodě USA.

♀ Beachlawn Andy Dutchoe Eagle GP-82 (Beachlawn Pawnee Dutchoe Chief)
-
♀ Beachlawn Dutchoe Eily VG-87 (Caernarvon Dutchoe)
-
♀ Beachlawn Dutchoe Bell BL EX-92 (Carlin-M Ivanhoe Bell BL)
-
♀ Beachlawn Bell Cleit Charo VG-87 (Bis-May Tradition Cleitus)
-
♀ Kemview Cindy VG-85 (To-Mar Blackstar)
-
♂ Kemview Beauty (Etazon Celsius)

Beauty má momentálně 79 dcer s uzavřenou laktací a další ještě přibudou.

Stewe De Wall z Genex CRI viděl na farmách celkem 35 Beautyho dcer. Byly to extrémně mléčné prvotelky s hlubokým a otevřeným hrudníkem, žebra jsou více otevřená než je tomu zvykem u potomků Celsia. Úhel spěnky je vynikající a končetiny jsou strmé. Jsou to tvrdá zvířata s dobře upnutým vemenem a dobře umístěnými struky. „Připomínají mi dcery po Bellovi, jen mají více otevřená žebra“, říká DE Wals. „Beauty má vysoké skóre pro produktivní délku života, pokud se ptáte na jaké krávy by se měl používat, já ho používám na konstitučně tvrdá zvířata se širokým hrudníkem,“ doporučuje De Wall. V lineární ohodnocení Beautyho je třeba nepřehlédnout $-1,05$ pro rámec, $-1,13$ pro konstituci a $-0,83$ pro hloubku těla. Hloubka vemene (má skóre $-1,33$) není tak překvapivá pro býka, který má malý rámec. Protože má vynikající končetiny, není třeba jej používat na krávy s touto předností.

Dnes je Beauty již v třetím kole nasazení, jeho dávky jsou dostupné pro širokou chovatelskou veřejnost a také je požíván jako otec byků v některých evropských firmách. Beauty a Webster jsou dva Celsiovi synové, které Genex používá jako otce byků. Používá Beautyho pro určitý počet křížení, včetně skupiny Belwoodových dcer.

Holstein International, 3/2001
přeložil Lumír Dvorský, 0602-515 176
genoservisfm@iol.cz

TIDY-BROOK J STEVEN

Etazon Addison byl v posledních dvou letech hodně používaný otec byků v mnoha organizacích. Nyní nastupuje jeho mladší bratr, Steven. Tento populární Jabotův syn je poslední ze skupiny vysoko postavených byků, vyprodukovaných rodinou Sally v Tidy Brook.

„Nakupujte z rodiny, která je na cestě vzhůru. Nečekejte až se štěstěna obrátí, nezáleží kolik generací excelentních krav je vzadu“. Tohle motto opravdu platí pro organizaci, která nakoupila býky z rodiny Sally z Tidy Brook. Štěstěna téhle rodiny, chované Markem a Alanem Mayerovými, je zdá se na vzestupu.

CHOVATELÉ

Bude to tak 10 – 12 let, co Alan Mayers na Tidy Brook prodal býky do inseminační stanice. Nicméně, on je již 4. generace chovatelů čistokrevných holštýnů, kteří se na Tidy Brook chovají už od 40-tých let 20. století. Farma stojí jen 20 minut cesty od farmy Ricecrest a Wa-Del v jižní Pensylvánii; Tidy Brook je tedy ideálně umístěna vzhledem k atraktivnosti zájemců o koupit zvířat.

„Vůbec do dveří“, komentují Meyerovi. „Jsme dobří přátelé s Ricecrestovými a čůjeme návštěvníkům aby se na jejich farmy zastavili když už jsou v téhle oblasti“. návštěvníků na Tidy Brook, jako je dnes. Zájem o obchodování s TOP kravami domů pomoci otci na farmě v roce 1982. Zatímco jeho otec, Mark, sice dosahoval ováděl ale hodnocení zvířat. Velkým kreditem pro zájem o farmu přišlo až s bykem lara, nejproslulejší z jeho prvních dcer, byla chována jen 5 mil dále.

podívat, zastavili se také podívat se na jeho další první dcery (z prvního nasazení) na na skóre VG-87. Samozřejmě, jakmile už byli návštěvníci ve dveřích, projevíli

♀ Tidy-Brook Sally Combination G-77 (Will-Lo-Acres E Honey Astronaut)
-
♀ Tidy-Brook Sally Saxon (Remvale Elevation Saxon)
-
♀ Tidy-Brook Patent Sally G-78 (Royal-Haven Patent)
-
♀ Tidy-Brook Sally Ned Boy VG-85 (Whittier-Farms Ned Boy)
-
♀ Tidy-Brook Elton Steph VG-86 (Emprise Bell Elton BL)
-
♂ Tidy-Brook J Steven

pická dcera býka Ned Boy. Byla matka byla přípuštěna „dvorním nám vracelo bykem“, vysvětlují N

Tidy-Brook Elton Steph, matka byků Steven, Addison a Prodnit

namířeno na inseminační stanici, ale jeho matka se ukázala být slabá na tuk, takže skončil na našich jalovicích. Jalovice, na kterou byl určen pro produkci matek rodiny Sally, byla připuštěna mladým býkem firmy Sire Power, takže jsme nemohli uplatnit tolik myšlenek do zakládající se rodiny. Měli jsme svůj díl štěstí". Nicméně rodina Sally byla na farmě Tidy Brook po 12 nebo 13 generací. K ET byl využíván Cleitus, navíc jsme měli ze Sally vypláchnutých 6 dcer po Eltonovi. Faktem bylo že to byla Tidy-Brook Cleitus Sally, kdo přitáhl pozornost návštěvníků, přijíždějících se podívat na Leadmana. Zevnějšek dcer po Eltonovi byl ohodnocen na EX-91 a VG-88, zatímco ostatní 4 měly výsledky na prvních laktacích 83, 85 a zbylé dvě 86. Elton Steph (VG-86) musela opustit stádo kvůli zranění. Kromě toho že byla zakladatelka matek byků (kromě byků Steven a Etazon Addison je také matka byka po Preludovi US-Tidy Prodigius, prověřeného ve Španělsku, jehož ICO se vyšplhalo na 1477), vynikající byly také její dcery. Zdaleka nejúspěšnější byla Tidy-Brook Spicy (VG-88), plná sestra Addisona, která je na Pen-Col. Na farmě Tidy-Brook se našly další dcery po Mountainovi, a rovněž v holandském programu Etazon byly tyto dcery využity.

Rodina ale nyní pokračuje na Cleitusovi. Tidy-Brook Sally Cleitus je matkou Mascot Summer, která má nejvýznamnější dceru Tidy-Brook Brittany (VG-88), jednu z nejkompexnějších dcer po Bellwoodovi. Další vyplachovaná kráva (polosestra Brittany) v současnosti ve stádě je dcera Fatal x Mascot x Cleitus – Tidy-Brook Florence (VG-86), která má 4,5% tuku a 3,7% bílkovin. Třetí vyplachovaná kráva v současnosti je Tidy-Brook Celsius Clara (VG-86), vysoká kráva, dcera Celsia a Elton Shelby BL (EX-91). „Rodina je velmi dobrá v konstituci, s dobrými, velkými, výstavními vemeny. Dojme od nich docela hodně mléka s vysokým proteinem“, shrnují Meyerovi.

TESTACE

Z krávy Tidy-Brook Elton Steph bylo pět embryí prodáno firmě 21th Century Genetics, která tato embrya přenesla do příjemkyň ve vlastním testacním stádě. Výsledkem byli dva býci – Tidy-Brook Steven a Tidy Brook Jabo Stan; oba byli začleněni do testacního programu firmy. Steven byl vyčleněn také jako „supersampler“ (rozprov. byk) a jeho dávky byl prodávány i mimo testaci. I když byl tímto navýšen počet dcer, na větší rozloze, rozdílný management farem, získání plemenných hodnot trvalo delší dobu. Tenkrát World-Wide Sires pracovalo v Belgii se společným testacním programem, s 15 či 20 americkými býky, kteří v Belgii také získávali další výsledky. Steven byl součástí tohoto programu. Výsledkem je nyní Stevenových 138 dcer. Jeho prověření zevnějšku zahrnuje 76 dcer (z toho 30 z USA a ostatních 46 v Belgii). Většinu jeho amerických dcer nalezneme v horní části středozápadních stádů Wisconsinu a Minnesoty, několik jich také objevíme různě jinde po celé zemi. Ačkoli je to

teď rok od prvních výsledků prověření, očekává se větší počet dcer z jeho nasazení jako „supersampler“, které vstoupí do dalšího vyhodnocování plemenných hodnot. Je pravděpodobné, že by mohl dosáhnout až 200 dcer.

Jabo Stan se také poprvé ukázal s výbornými výsledky prověření - vymrštily ho na přední pozice jako prověřeného býka. S TPI 1484 má o 136 kg mléka méně než Steven, ale má také vyšší složky (+0,07% tuk a +0,06% protein), zároveň s vysokou hodnotou pro celoživotní produktivitu (+2,1) a nízkou hodnotou pro skóre somatických buněk (+2,82). Je to právě vysoká plemenná hodnota pro procento tuku (+0,06) a proteinu (+0,07), která Stevenovi pomohla vyšvihnout se vysoko v Interbullu mnoha zemí, a udělat ho otcem byků v různých částech světa. Zatímco jeho celkové skóre pro typ je mírně nižší (+0,91), se středními hodnotami pro rámeček, je excelentní pro všechny znaky vemene.

... z chovu SKOTU

Peter Dunbavin, anglický dealer firmy CRI pro Evropu, viděl 17 dcer po Stevenovi v Belgii. „Jsou dlouhé a objemné, ale mohly by být více silnější v přední části trupu. Končetiny byly dobré, chodivé. Stavba vemene a závěsný vaz byly však skvostné“, komentuje Dunbavin. „Jednotlivé detaily se sice nezdají být příliš elegantní, ale mají v sobě obrovskou schopnost vysoké produkce mléka. Vemena vypadají velice pevně“.

Takže na jaké krávy by se měl především připouštět? „Používal bych je na krávy se silnější konstitucí. Představuju si že by mohly dobře pasovat na krávy po bykovi jako byl např. Mascot“. Steven je jednička díky mnoha znaků; jako producent semene je však jen průměrný.

Holstein International 4/2001
přeložila Lenka Kahánková, 0606-706 549
genoservis.skot@atlas.cz

SELEKTUJTE BÝKY SNADNO A SE ZISKEM

Již v srpnu 2000 se začalo s používáním nového indexu byků. Nazývá se Lifetime Net Merit (LNM - celoživotní ziskovost). Jako předešlý index, Net Merit (NM - ziskovost), je vyjadřován v dolarech.

LNM, stejně jako NM, zahrnuje množství znaků a dává jim přiměřenou váhu profitu. NM byl počítán na základě báze jednotlivých laktací, zatímco LNM je

směřován k očekávanému profitu (ve srovnání s průměrem plemene) s využitím dlouhověkosti krav. LNM zahrnuje PTA (předpokládané schopnosti přenosu)

pro mnohem větší počet znaků než starý NM a dává jim váhu na jejich schopnosti vytvářet zisk v komerční výrobě mléka. Produkce (mléko, tuk a protein) jsou samozřejmě důležité komponenty, mající 62% důraz v indexu LNM; nicméně jsou do výpočtu také zahrnuty délka produktivního života (14%), úroveň somatických buněk (SCS 9%), utváření vemene (7%) a velikost těla (4%, s negativní korelací). Všechny tyto predikované plemenné hodnoty (PTA) jsou nakombinovány do jednoho znaku (indexu) aby selekce býků byla jednodušší a logičtější.

Je složité vybírat býky když o nich víte hodně predikovaných hodnot pro takové množství individuálních znaků. Kromě toho ještě existují interakce mezi jednotlivými znaky. Např. krávy s lepším vemem mají tendenci k nižšímu skóre somatických buněk (SSB), a krávy s vyšší produkcí mají tendenci k delšímu produktivnímu životu (PL). Může to někdy udělat zmatek.

Někteří producenti mléka se mohou rozhodnout k vynechání výběru zvířat podle PTA pro individuální znaky. To vede v konečné fázi k nebezpečí protože by to mohlo směřovat tyto producenty pouze k malému počtu býků, kde možná několik z nich momentálně vyniká ve znacích jež si farmář vybral a jsou pro něj nejdůležitější. To je právě kouzlo LNM. Postará se o tyto vztahy mezi znaky a klade přiměřenou míru na znaky pro komerční producenty mléka.

Hodnocení býků na utváření vemene, končetin a velikost těla je poskytováno pro USDA od holštýnské asociace USA z klasifikace holštýnských krav. Tímto způsobem může USDA začlenit PTA pro tyto znaky vedle

PTA pro produkci, SSB a PL kalkulované z DHI. Výsledný index, LNM, je nejrozsáhlejší používaný index dostupný pro komerční producenty mléka.

Dříve bylo vzpomenuo, že na velikost těla v LNM byly dány záporné váhy. Je to proto že výzkumy potvrdily že průměrná velikost těla v dospělosti se pravděpodobně stává příliš velká pro účinnou produkci mléka. Jsou to ty hranaté, obrovské krávy, které se i těžko vlezou do ustájení, mají vyšší nároky na končetiny a snižuje se u nich PL.

Opravdu malých krav není mnoho. Po mnoho let selekce kladla důraz na velké krávy, speciálně k výstavním účelům, takže zůstaly pouze geny na střední a velká zvířata.

Žádný producent mléka nechce jalovice které mají nedostatek růstového potenciálu, ale prostřední až velká zvířata mají nadbytek schopnosti růstu jako jalovice. Nejměrnější negativní váhy na velikost těla v LNM by měly zlepšit výkonnost mléčné produkce mléčných farmářů. Především produkční schopnosti je potřeba dosáhnout všemi dostupnými cestami pro dosažení maximální mléčné ziskovosti.

Opravdu nejlepší věcí kterou LNM umožňuje je zjednodušení života. Možná si přejete doplnit LNM v přípařovacím plánu o snadnost telení (pro použití na I. inseminaci jalovic) a ERCR (býci s vysokým procentem zabřezávání jsou často lepší koupě), ale to už záleží jen na vás.

*Horizons, 02/2001
přeložila Lenka Kahánková, 0606-706 549
genoservis.skot@atlas.cz*

... z chovu SKOTU

PROČ VYSOKÉ PTA PRO TYP NEZNAMENÁ VŽDY DLOUHÝ PRODUKČNÍ ŽIVOT

Je naprosto zřejmé, že typ má značný vliv na dlouhověkost krav. Proč tedy mají někteří býci extrémně dobří v typu jen průměrné hodnoty pro produkční život?

Tabulka 1:

Býk	PL	Rel. (%)	PH typ	PH vem.	PH konč.
Duster	+4,2	99	+0,98	+1,24	+0,50
Stardom	+3,5	97	+0,97	+0,95	+0,16
Mathie	+2,6	99	+1,16	+1,86	+0,103
Boulet Charles	+2,6	99	+1,80	+0,97	+1,08
Ijon Sensation	-3,2	98	-0,72	-1,17	-1,29
Madello	-3,2	99	-0,90	-0,89	-1,16
Valiant Don	-3,7	99	-0,04	-0,36	-1,18
Liturgie	-3,8	99	-0,89	-1,29	-2,37
Carama	-3,8	99	-1,29	-1,29	-2,10
Comin-on Chief	-4,4	97	-2,36	-2,23	-0,80

Někdy hodnocení produkčního života býků nemá smysl, pokud uvážíme informace o jejich typu. Zdá se, že většinu chovatelů trápí skutečnost, že pokud zkoušejí vypočítat nový TPI vzorec, jsou pak překvapení, že někteří z jejich oblíbených býků nejsou tak vysoko jak předpokládali. Potřebujeme jít zpět k definici „produkčního života“ (PL) a musíme pozorovat reakce, abychom poznali co má smysl a co je naopak nesmyslem.

Tabulka 2:

BÝK	PL	Rel. (%)	PH typ	PH vem.	PH konč.
Dakota	-4,0	99	+0,33	+0,09	-0,16
Spirit Gabriel	-3,2	98	+0,68	+0,52	+0,10
Starbuck Ell	+2,5	98	+0,16	-0,26	-0,51
Eagle	+2,5	99	-0,06	-0,35	-1,09
Secret Admirer	+2,8	94	-1,16	-0,84	-0,03
Hannoverhill Lincoln	+2,9	99	+0,29	+0,23	-0,06
Bova Challenge	+2,9	91	-0,45	-0,10	-1,39

Produkční život je měřítko, jak dlouho budou dcery jednoho býka ve stádě ve srovnání s dcerami jiných býků. V případě starších býků je majoritní hodnotou PL to, jak který býk má dlouho žijící dcery, ale to

nám neodpoví na otázku, proč žijí déle. Hodnoty PL mladších byků jsou přizpůsobeny jejich typu, jež je přesněji hodnocen, protože zde ještě nejsou žádné informace o délce života jejich dcer ve stádě. Tyto typové znaky přispívají k větší dlouhověkosti a proto jsou využívány při výpočtech PL pro mladé byky.

Co nás zajímá je otázka, co se stane, když se býci podstatně odchyli od hodnocení typu a dlouhověkosti, jež jdou „ruku v ruce“? Následující dvě tabulky jsou vytvořeny ze seznamu nejlepších 250 byků pro PL a z 250 nejhůře hodnocených za listopad 2000. První tabulka zahrnuje několik vysoce spolehlivých byků, kteří odrážejí vztah mezi typem a PL. Toto nemá být kompletní seznam, ale seznam vybraných byků, kteří jsou dobře známi.

Býci v tabulce 1 ukazují to, co jsme očekávali: déle žijící býci (vysoké PL), jsou dobří v typu a méně typově dobří býci mají negativní hodnoty PL. Většinou je pravda, že je zde pozitivní korelace mezi typem a dlouhověkostí. Jestliže budeme selektovat na vynikající typ, budeme se muset zaměřit i na dlouhověkost. Toto ale nebyla vždy pravda. Jestliže jsme před několika lety selektovali na výborný typ, nezlepšovala se dlouhověkost, byl zde negativní vztah mezi dvěma znaky. Nicméně, holštýnská asociace změnila důraz na jisté znaky využívané k výpočtu PTAT (totiž důraz na znaky vemene a končetin), tím pádem vznikl významný pozitivní vztah mezi typem a dlouhověkostí.

Tento problém pochopení produkčního života je zjevný při analýze byků v tabulce 2, která ukazuje naprosto rozdílný model. V tabulce 2 je skupina byků (po výběru z top PL byků a nejnižších PL byků), kteří mají plus hodnotu pro PTAT, ale mají nízkou dlouhověkost, nebo jsou slabší v typu, ale mají dcery extrémně dlouhověké. Tito býci vyvolávají zmatek okolo PL, jelikož neodpovídají očekávanému modelu. Ale vraťme se zpět k definici

PL: k odhadu délky pobytu dcer ve stádě. Produkční život nám nezdůvodňuje, proč některé dcery jsou ve stádě déle. Musíme předpokládat, že typ, zvláště vemeno a končetiny, mají majoritní vliv na PL, ale jsou zde i další faktory, které musíme brát v úvahu.

Pokusíme se zde uvést několik důvodů vyřazování krav. Určitě záleží hodně na typu, ale není to jediný důvod. Podívejme se na chovatele mléčných plemen, na jejich důvody vyřazování krav. Mohli bychom vytvořit dlouhý seznam zahrnující nízkou produkci, mastitidy, poruchy plodnosti, temperament, dojitelnost, různá zranění, vysoký obsah somatických buněk, kulhání, atd. Některé z těchto důvodů vycházejí z typových znaků. Například jestliže zvíře nemůže chodit, je vyřazeno nejen pro kulhání, ale také pro nízkou produkci, protože se hůře dostane ke krmení, nelehne si a tím pádem si nemůže odpočinout; dalším důvodem pro vyřazení je plodnost, jelikož u takového zvířete jsou velice slabé projevy říje. Na druhou stranu ne všechny důvody brakace plynou z nedostatků v typu.

... z chovu SKOTU

- Zde jsou důvody, proč dvě excelentní krávy onemocněly, jedna z nich ulehla a pošla, druhá „bojovala“, vstala a její stav se zlepšuje.
- Zde jsou důvody, proč jedna G+ kráva onemocněla mastitidou a její vrstevnice ve stejném stádě nikoliv.
- Zde jsou důvody, proč dvě VG krávy nemohou zabřeznout a ostatní jsou březí. Proč jedna ze dvou excelentních krav se shodným hodnocením pro všechny typové znaky produkuje o 20 liber mléka denně více než druhá.
- Zde jsou také důvody, proč jedna kráva sníží produkci mléka a nezabřezne, když ji její nervózní stádové družky v ohradě „tyranizují“ a samy přitom nesníží produkci mléka a bez problémů zabřeznou. Jisté krávy mají schopnost nepodlehnout stresu, úzkosti či nemoci a my stále nevíme proč nebo jak toto zjistit či změřit.

Mnoho výzkumů se snažilo najít záchytné body k těmto otázkám a více budeme znát v budoucnu. Ale pro dnešek vše co víme je, že několik krav je odolnějších a produktivnějších. Závisí to jistě na genetické skladbě každého jedince, ale také na vzájemných vztazích, které ještě neznáme.

Nevíme, proč jedna kráva je odolná a je v plné produkci a druhá je slabá a my ji pro nízkou produkci musíme vyřadit. Jestliže budeme selektovat na dlouhověkost, měli bychom selektovat i na plodnost, typ, větší produkci nebo na větší odolnost proti nemocem. Stále neznáme vztahy; ale na tom nezáleží, měli bychom se zaměřit na zlepšování znaku – vlastnosti, a tou je dlouhověkost.

Vraťme se k druhé tabulce, proč několik býků, kteří jsou „plus“ v typu, mají nízkou dlouhověkost, a býci negativní v typu mají větší dlouhověkost spojenou právě s těmi „neznámými“ znaky fitness a přežitelnosti. Asi nikdo nebude mít přesnou odpověď, ale výrobci mléka, kteří mají dcery po těchto býcích, budou připomínat jeden nebo více těchto znaků díky kterým buď ponechávají jejich krávy ve stádě déle či je naopak předčasně vyřazují.

Jestliže jeden z vámi vybraných plemeniků vykazuje určitou slabost v dlouhověkosti, pravděpodobně se to vztahuje ke kombinaci faktorů odolnosti, plodnosti a přežitelnosti.

ROZDÍLNÉ CESTY KE SPOLEČNÉMU CÍLI

V chovu skotu je hodně otázek ke zpracování a neexistuje „magický vzorec“ zaručující vynikající stádo. Jestliže chceme vysoce rentabilní stádo, excelentní typ a vysokou produkci, mělo by to být snadné, ale víme že není. Upřímně, můžeme být rádi, že zde jsou nevysvětlitelné rozdíly mezi byky a že pouze typ nebo pouze produkce není odpovědí. Pravděpodobně jsme dostihli další znak nebo znaky, další nevysvětlitelné faktory a je třeba je popsat, ale informace nám dosažitelná je produkční život a nyní je to pro nás ta nejlepší cesta.

Asi bychom neměli zkoušet změnit naše hodnocení typu k lepšímu projevení znaků, které ovlivňují PL. PTAT a PL jsou rozdílné znaky a říkají nám rozdílné věci. Jestliže pozměníme typ k dosažení cíle, možná dojde ke zneřecnění hodnot PTAT.

Ačkoli PL je užitečným nástrojem, nekladme na něj tak velký důraz, jako na samostatný znak, jelikož není jediným klíčem k rentabilitě. PL by měl být jeden ze znaků nutných k progresivitě v chovu, ale také by měl být zahrnut k dalším znakům ekonomického indexu – TPI či Net Merit. Selektace na jediný znak není optimální cestou ke zlepšení více znaků a k rentabilitě. Neexistuje jediný index ideální pro všechny chovatelské cíle, ale lze doporučit, aby si každý chovatel sám vybral či vytvořil selekční index na své stádo a uvážil jak velký důraz bude klást na produkční život.

Skutečnou výzvou pro chovatele je dosažení ideální krávy, která projevuje znaky celoživotního profitu. Ale co je to „ideální kráva“? Pro mnoho chovatelů je to kráva excelentní v typu, pro jiné dojnice s 200 000 librami mléka nebo 10 000 librami tuku a proteinu a nebo kráva, od které mají každý rok tele po deset let jejího života. Musíme si být jisti, že znak, který dnes zdůrazňujeme, neuškodí našemu dlouhodobému cíli a že budeme rozvíjet nové nástroje k pomoci identifikace a měření dalších znaků, které vedou k celoživotní rentabilitě.

V současnosti nemáme negativní vztah mezi chovatelskou filozofií a optimálním cílem a neměli bychom se trápit skutečností, že chované krávy jsou „svázané“ do několika čísel. Jednotliví výrobci mléka nejen v USA stále mají volbu používání jakýchkoliv kombinací selekčních znaků k dosažení jejich cílů a profitu. A to je to v co bychom měli věřit.

*Holstein World, 02/2001
přeložila Lucie Rulfová, 0604-189 169
lucie.rulfova@volny.cz*

ČISTOKREVNÁ PLEMENITBA A UŽITKOVÉ KŘÍŽENÍ V MASNÝCH STÁDECH

V České republice se chov a použití masných plemen skotu ve větším měřítku datuje od počátku 90-tých let, kdy stát výrazně podpořil import genetického materiálu a vznikly tak čistokrevné populace masných plemen. Od tohoto okamžiku se chovatelé (rozumějme chovatelé krav bez tržní produkce mléka) rozdělili na ty, kteří chovají čistokrevná zvířata a na ty, jejichž stádo bylo založeno na původních matkách (česká straka, nížinný skot, holštýn apod.) nebo jejich kříženkách s různými masnými plemeny.

Poměr matek chovaných v čistokrevných chovech a matek v různém stupni křížení je nyní cca 1:6-7 v neprospěch čistokrevných zvířat. V počátku chovu masných krav u nás byl jednoznačný trend převodu matek do vyšších podílů krve jednotlivých masných plemen s cílem dosáhnout čistokrevných stád. Dnes, kdy chovatelé telí již 75 nebo 88%-ní matky, někteří přehodnocují svůj záměr dojít až k čistokrevným zvířatům a ptají se, jak dál.

Ve světě jsou zřejmě dvě koncepce chovu masného skotu. Jde buď o plošné čistokrevné chovy, nebo o chovy užitkové (matky jsou nečistokrevná zvířata s převážným podílem krve mateřských plemen) doplněné malým procentem čistokrevných chovů.

Pro kontinentální Evropu ale i pro Anglii je typický model, kdy jsou v převážné míře chována čistokrevná stáda zvířat. Převažují rodinné farmy s velikostí do 100 ks matek. Pro určitou oblast (většího či menšího rozsahu) je dominantní jedno plemeno, které více či méně zasahuje do chovatelských oblastí jiných plemen. Bývá pravidlem, že v oblasti, kde plemeno vzniklo nebo bylo vyšlechtěno, převažuje. Většina porázených zvířat je čistokrevných. Je charakteristické, že zvířata jsou pozdější v chovatelské dospělosti (většinou se zapouští až ve druhém roce věku, ale i později), ale vynikají v osvalení při menším rámci.

Není výjimkou, že zvířata se na pastvinách při nedostatku pastvy přikrmují.

Pro zámoří (USA, Kanada, Nový Zéland) je typické, že většina matek jsou kříženy a jen cca 5% populace je chováno v čistokrevné formě. V podstatě plošně se používají jako matky plemence s podíly krve hereforda, anguse a simentála. Do otcovské pozice se prosazuje plemeno charolais. Komerční stáda produkují zástavová zvířata určená pro výkrm ve fídlotech s tím, že se většinou jedná o několikaplemenné hybridy. Tyto stáda čítají několik set matek a jsou chována výrazně extenzivním způsobem (cca 7-10 ha pastvin na krávu s teletem). Telení je přísně sezónní. Čistokrevná stáda jsou mnohem menší (do cca 100 ks) a jejich úkolem je produkce plemenných zvířat – zejména plemeniků do komerčních stád. Zvířata jsou chovatelsky ranější – zapouští se již v cca 14. měsíci věku (některé zdroje uvádí rozdíl ve věku při prvním telení mezi kontinentální a zámořskou populací až 400 dnů). Zvířata jsou rámcovější, ale osvalení je méně vyjádřeno.

Každý ze systémů je také postaven na odlišném genetickém základu – zatímco kontinentální chov je postaven na selekci zvířat, využívá zámořský systém heterozního efektu.

Pro naše chovatele je podstatné zejména to, jaké jsou klady a zápory jednotlivých systémů chovu.

- chov otcovských plemen v čistokrevné formě

(pomocné rozlišení dle toho kam se plemeno orientačně řadí z hlediska použití při křížení-charolais, piemont, limousin, plavý akvitánský) je charakteristický vysokým „přímým“ efektem. Chovatel dostává za zvířata vyšší platbu při jejich prodeji (ať už se jedná o zástav nebo jatečné kusy). Naopak „nepřímý“ efekt je menší – obecně jsou dosahovány nižší přírůstky do odstavu (menší mléčnost matek) a rovněž počet odchovaných telat je nižší (těžší telení plemenic). Chovatel má možnost zvýšit svůj příjem prodejem plemenných zvířat - zejména býků do křížení. Na druhé straně jsou zvířata náročnější na chovatelské podmínky a to jak z pohledu krmení a ustájení, tak z pohledu plemenářské práce (výběr plemeniků a jejich nasazení ve stádech);

- chov mateřských plemen v čistokrevné formě

(simentál, angus, hereford) je charakteristický nižšími nároky na parametry ustájení, krmení i vlastní techniky chovu – zvířata je možno chovat „extenzivnějším“ způsobem. „Přímý“ efekt chovu je zde ale nižší než u otcovských plemen. Naopak „nepřímé“ efekty převyšují otcovská plemena, zejména s ohledem na vyšší počet odstavených telat a vyšší přírůstek do odstavu dosahovaný díky větší mléčnosti matek. I zde si mohou chovatelé zvýšit svůj příjem produkcí plemenného materiálu;

- systém užitkového křížení

ve své podstatě, je-li správně nastaven, využívá pozitiva otcovských a mateřských plemen a částečně je násobí přes heterozní efekt. Jako matky jsou používány plemence (čistokrevné nebo kříženy) mateřských plemen, které se vyznačují nenáročností, dobrými mateřskými vlastnostmi a dobrou mléčností – tj. vytváří předpoklady pro realizaci „nepřímých“ efektů. Jako otcové jsou používáni býci otcovských plemen, kteří u potomstva zlepšují osvalení a jatečnou hodnotu a tudíž zvyšují „přímý“ efekt ve srovnání s čistou populací mateřských plemen. Podmínkou tohoto systému je udržení stabilní mateřské populace; jinak se totiž systém převáží na stranu otcovských plemen. Chovatelé v tomto systému jen minimálně produkují plemenná zvířata.

... z chovu SKOTU

Bylo by otázkou dlouhé diskuse, který systém je v našich podmínkách výhodnější, každý má své zastánce i odpůrce a je celá řada důvodů mluvících pro oba tábory. Stěžejní je, aby si chovatelé byli vědomi nároků, které na ně jednotlivé systémy budou klást a aby je respektovali. Vzhledem k dlouhému genetickému intervalu u skotu je totiž nemyslitelné „operativně“ měnit zaměření chovu. Naopak své výsledky přináší spíše dlouhodobá strategie založená na poznání vlastních možností a podmínek.

Dnes se ještě jednou vracím k problematice snadného telení. V několika případech jsem narazil na situaci, že chovatelé váhají s přípuštěním čistokrevných nebo vysokopodílových jalovic v obavách z následných těžkých porodů. Platí to zejména pro plemena velkého rámce. Když záměrně ponechám stranou diskuse o věku jalovic při přípuštění a o jejich optimálním odchovu, je zajímavým řešením použití plemene menšího rámce pro první telení. V praxi jsou jalovice přípuštěny býkem středního rámce, který je prověřen na snadné telení (nejčastěji piemontem) – výsledkem je snadný porod telete, které má výborné parametry masné užitkovosti a je velmi dobře prodejné, aniž by docházelo ke ztrátám jalovic při těžkých porodech. Narozená telata se nepoužijí dále v chovu, ale prodají se jako zástavový skot nebo se vykrmí.

PLEMENO CHAROLAIS

je plemenem pocházejícím z oblasti centrální Francie, odkud se rozšířilo i do dalších oblastí a do dalších zemí (včetně zámoří). Jedná se o plemeno velkého tělesného rámce, klidného temperamentu, s průměrnou mléčností matek (přírůstek telat do odstavu cca 1-1,2 kg), ale vynikající růstovou schopností ve výkrmu (při odpovídající výživě na úrovni až 2 kg/den do hmotností kolem 750 kg). Zvířata sama jsou odolná a nenáročná a snáší i horší podmínky. Ve Francii je chováno cca 1,7 mil. matek a i v ČR se charolais řadí k několika nejvýznamnějším plemenům. Zvířata mají pravděpodobně společné předky se simentálským skotem, kdy chovatelé ve střední Francii v minulém století selektovali rámcová a osvalená zvířata, se smetanovou barvou, s širokým hřbetem a sudovitým hrudníkem. V roce 1862 pak byla založena plemenná kniha.

Prakticky až do 50-60-tých let tohoto století byl jediným selekčním kritériem u tohoto plemene intenzivní růst a produkce masa, což se sebou neslo problémy spojené s těžkými porody. S nástupem inseminace byl realizován selekční program, který výrazně snížil frekvenci těžkých porodů a umožnil tak rozsáhlé použití plemene pro užitkové i převodné křížení.

byli chovatelé této skutečnosti vědomi a používali ve svých zejména prověřené plemeníky, s důrazem na to ke programu zvíře náleží a kam jejich chov směřuje (např. chovu dcery po býcích pro křížení je dlouhodobě nevhodné sebou většinou nese výrazné zhoršení průběhu porodů). populace je pozdnější v chovatelské dospělosti a jalovice po druhém roce věku (ve Francii se otelí jen cca 73 % věku).

LAKANAL

- TOP byk do čistokrevné plemenitby
- na krávy
- špičkový rámec při odpovídajícím osvalení
- vysoká plodnost a mléčnost dcer
- lehké porody dcer

- V zemi původu jsou býci selektováni ve třech programech:
- pro čistokrevnou plemenitbu
= rámcová a těžká zvířata, s průměrným osvalením a silnou kostrou – jako otcové další generace matek
 - pro křížení s dojnými stády
= zvířata menšího rámce, extrémního osvalení a slabší kostry – s důrazem na lehké porody, kdy potomstvo je určeno k výkrmu
 - pro čistokrevnou plemenitbu - k produkci masa
= kompromis mezi dvěma výše uvedenými programy – potomstvo se vykrmuje, ale je možné vybraná zvířata zařadit dále do chovu

ALIGOTÉ

- pro převodné křížení i čistokrevnou plemenitbu
- i na jalovice
- dvojitý efekt - produkce masných býčků
- produkce jalovic pro další chov
- normální telení dcer
- dobrá mléčnost dcer

Je důležité aby si stádech kterému zařazovat do neboť to se Kontinentální se zapouští až jalovic do 3 let

... z chovu SKOTU

Na americkém kontinentu, kde byla první zvířata importována v druhé polovině 19. století, je plemeno chováno v bezrohé formě, v poněkud odlišném užitkovém typu. Zvířata jsou většího rámce (cca 150 cm u krav), s méně výrazným osvalením, ale s výbornými mateřskými vlastnostmi, plodností a chodivostí. Jalovice jsou chovatelsky ranější a běžně se telí ve dvou letech věku. Naopak jatečná zralost je proti kontinentálnímu typu posunuta o cca 4-6 měsíců. Obě populace se většinou chovají odděleně („amerika“ preferuje bezrohost a ranost, kontinent pak osvalení).

Plemeno je vhodné pro produkci masa v čistokrevné plemenitbě, i pro použití k užitkovému křížení do pozice otce finálních kříženců (při větším rámci mateřského plemena – např. masný simental). Plemeno je možno chovat i v nepříznivých podmínkách, ale je třeba mít v patrnosti jeho velký rámec a vyšší hmotnost matek, což může být např. na svažitých pozemcích příčinou devastace pastevního porostu. Zástavový skot i finální kříženci jsou na trhu velmi žádaní.

Naše firma nabízí chovatelům kvalitní prověřené plemeníky jak do užitkového (ZCH 315, Derisoire a Desmoullins) a převodného křížení (Aligote a Istambul), tak do čistokrevné plemenitby (Lakanal, Jacquard a Indompte), a to jak na krávy tak na jalovice. V nejbližší době pak nabídku doplníme plně bezrohým býkem americké provenience.

Kontakt: Pavel Káčer, 0602-755 166
masny.skot@atlas.cz

DELŠÍ DOBA MEZI ROZMRAŽENÍM DÁVKY A INSEMINACÍ SNIŽUJE ZABŘEZÁVÁNÍ

Genetický pokrok zvyšuje mléčnou užitkovost. Na druhé straně s rostoucí dojivostí se v mnoha podnicích zhoršují reprodukční ukazatele. Jak se postavit k tomuto problému?

Na některých farmách to řeší pořízením plemenného býka, jinde se snaží zlepšit například detekci říje. Pozorování dojníc 2-3x denně po dobu 15-20 minut je nezbytné pro správné vyhledávání říjících se plemenic. Jestliže precizní sledování dojníc nepřináší výsledky, existuje několik cest, jak se pokusit zlepšit reprodukci stáda. Jednou z nich je použití ovsynch-programu. Tato hormonální procedura skládající se z kombinace aplikace prostaglandinů (oestrophan) a gonadotropin releasing hormonu (supergestran) nachází nejen ve světě, ale i u nás stále

více příznivců. Jestliže využíváme tento program, dojnice se připouští ve specifický den v týdnu. Ve velkých stádech se pak inseminuje najednou větší počet dojníc a to může být zdrojem dalších komplikací v reprodukci. Obdobná situace nastává v podnicích po hromadné aplikaci oestrophanů po předchozím vyšetření vaječníků sonografem, palpací nebo po injikování hormonu naslepo. Plánujeme-li inseminaci více krav či jalovic najednou, nabyvá na významu zacházení s inseminační dávkou před vlastním připouštěním.

? Jak dlouho po rozmražení můžeme semenem inseminovat aniž bychom negativně neovlivnili jeho fertilitu?

? Měl by si inseminační technik přinést kontejner s dávkami ke kravám nebo si rozmrazit najednou několik pejet v termosce a tu si vzít do chlěva?

? A nebo stačí vzít několik inseminačních souprav najednou i s dávkami a těmi pak postupně inseminovat?

Odpověď na tyto otázky vám může dát následující studie. V ní se sledovalo zabřezávání dojníc, připouštěných jedním inseminačním technikem. Celkem bylo v pokusu inseminováno 180 dojníc. Všechny dojnice byly připuštěny ve fixní čas po přípravě zmiňovaným ovsynch-programem. Technika celé inseminace byla standardní. Pejety byly rozmrazeny v termosce po 30-60 vteřin při teplotě 35°C. Po rozmražení byly pejety dány do inseminačních souprav. Tepelná protekce semene byla zajištěna tak, že každá ins. souprava byla zabalena do utěrky a dána pod košili ins. technika. Po takovéto přípravě začal technik inseminovat. Každá skupina 3-4 dojníc byla nainseminována do 12-15 minut. Dojnice inseminované první pejetou byly označeny pejeta č. 1, dojnice inseminované druhou pejetou (pejeta č.2) atd. Během pokusu 62 dojníc bylo připuštěno první pejetou, 58 druhou pejetou, 53 třetí a 7 dojníc čtvrtou pejetou. Procento březích dojníc mezi inseminací první a druhou pejetou není až tak rozdílné (48,4 versus 41,4 procent). Avšak rozdíl mezi druhou pejetou a třetí a čtvrtou byl hrozivý (41,4 k 17 a 14,3 procentům březích zvířat - viz tabulka).

I když přesné časy inseminací nebyly sledovány, pořadí rozmražené pejety užitých k inseminaci je nepřímým měřítkem doby, po kterou je semeno vystaveno negativním vlivům vnějšího prostředí. S ohledem na tuto skutečnost příprava více než dvou inseminačních dávek najednou při standardním postupu celé inseminace vede k nižšímu procentu březích zvířat.

číslo pejety	počet insem. doj.	počet březích doj.	zabřez. (%)
1	62	30	48,4
2	58	24	41,4
3	53	9	17,0
4	7	1	14,3
celkem	108	64	35,6

s použitím zahraničních materiálů
připravil Miroslav Novák, 0606-615 418
novak.kosice@mybox.cz

... z chovu SKOTU

JAK UDRŽET PRODUKCI V HORKÉM LÉTĚ

Nikdy nesmíte podlehnout skepsi, že se s klesající dodávkou mléka přes léto nedá nic dělat.

Řada farmářů tento problém nijak neřeší a tepelný stres krav berou jako nutné zlo, se kterým nejde hnout. Zřejmě si ještě nikdy nespočetali, kolik je tento jev stal peněz a úsilí. Do výčtu ztrát zahrnujeme metabolické problémy po otelení, sražený vrchol laktace, špatná persistence laktace, nízká „letní“ bílkovina, zhoršené zabřezávání a řadu dalších problémů, které dělají chovatelům vrásky ještě několik měsíců po horkém období.

VENTILÁTORY NAD ŽLABEM

Ventilátory je velmi vhodné umístit hlavně nad krmným stolem (žlabem). Proudění vzduchu by mělo dosahovat cca 120 – 160 m za minutu. To zajistíme ventilátory o průměru min. 90 cm, které se umístí po 9 metrech nad žlabem a to vychýlené pod určitým úhlem k zemi.

Ventilátory nezapomeňte umístit i do čekáren a naháněcích uliček. Velmi dobrou zkušenost má jeden velký farmář s vysokou užitkovostí stáda s tím, když umístil ventilátory do kotce kde měl suchostojné krávy v přípravě na otelení (21 –14 dní před otelením). Výrazně tím snížil poporodní metabolické problémy.

Přirozená ventilace pomocí stahovacích bočních stěn („záclon“) funguje velice dobře; pokud tento systém nemáte, existuje celá řada dalších řešení, které bez velkých investic zlepší ventilaci vaší stáje.

Zajistěte zvířatům dostatek stínu. Viděl jsem, jak ve velké stáji krávy odmítaly odpočínek u bočních otevřených stěn a hromadily se v centru stáje - utíkaly tam před sluncem.

Příjem vody v horku stoupá o 40 až 50%. Jste schopni dodat další napáječky do výstupu z dojirny či do naháněcích uliček? Jaký je u vás tlak vody? Pokud vaše napáječky ve vazné stáji nestačí napojit vaše zvířata, dodejte vodu jiným způsobem (např. napuštěním vody do vyčištěného žlabu atd.)

A co takhle napustit vodu do vaší TMR? Přidáním vody do TMR o vysoké sušiny zabráníte také třídění jádra a objemu zvířaty. Dodáním vody do TMR zvedneme příjem vody o 5 až 10 %.

ZVAŽTE ZMĚNY V KRMENÍ

Když bachorová mikroflóra fermentuje krmivo, produkuje velké množství mastných kyselin. Tyto kyseliny jsou primárně neutralizovány pufry slin, které jsou produkovány při přežvykování dlouhé „efektivní“ vlákniny z objemu. Pokud je horko, kráva redukuje příjem objemu a pH v bachoru klesá. To vede k zástavu růstu a později k úhynu celulolytických bakterií. Klesá příjem sušiny, schopnost trávit vlákninu, tvorba mikrobiální bílkoviny a produkce se tímto snižuje.

UDĚLEJTE PRVNÍ KROK

Tepelný stres nejde vždy a všude hned na poprvé eliminovat. Důležité je každý rok udělat něco pro jeho snížení. Cílem je dostat teplotu zvířat pod 39,2°C a dechovou frekvenci pod 80 za minutu. Na farmě vycházejte nejdříve z tělesné teploty zvířat a z jejich dechové frekvence, na tyto hlavní ukazatele tepelného stresu má vliv teplota vzduchu, relativní vlhkost vzduchu, proudění vzduchu a sluneční záření.

Sledujte přežvykování

Nečekejte, až spadne tučnost mléka a laminitida postihne vaše stádo. Teprve pak totiž můžete zjistit, že máte co dělat s acidózou. Sledujte možné příznaky subklinické acidózy – nestálý příjem krmiva, nevyrovnaná produkce a výskyt průjmů. Sledujte, zda krávy cca 2 hodiny po nakrmení z 50 –60% stavu přežvykují.

Dodejte dostatek „dlouhé“ vlákniny, snižte obsah škrobu a dodejte tuk do vaší krmné dávky. Nejméně 15% částic vaší TMR musí být delší jak 1,25 – 2,5 cm. Zkrmujte objem před jádrem nebo jako součást TMR.

Objem nebo TMR musí být dostupná 24 hodin denně. Pokud jsou problémy, přidejte další 1 kg dlouhého sena do vaší TMR.

Nezapomínejte na přídavek pufru (0,2 – 0,34 kg na krávu a den) do vaší krmné dávky. Dále můžete poskytnout kravám volný přístup k pufru „sodě“ jako lizu.

Dodržujte stálý krmný postup tak, aby objem byl co nejlépe stráven. Protože krmivo v létě podléhá rychle zkáze, odebírejte siláž a senáž ze žlabu rovnoměrně a zachovávejte pokud možno rovnou stěnu. V létě se opravdu vyplatí krmit vícekrát za den.

Tepelná zátěž spotřebovává spoustu energie, protože v horku klesá spotřeba krmiva a hrozí nebezpečí acidózy, je velmi těžké dodat kravám další energii. Použijte proto dávku, která koncentrací živin vyrovná malý příjem sušiny. Kvalitní objem a další krmiva s velmi stravitelnou NDF vám pomůže.

Zkrmování tuků může být zvýšeno na 5% tuku stravitelného v bacheru a 7% celkového tuku ze sušiny KD. Tuk dodává krávi více jak dvakrát tolik energie, než karbohydráty (škrob, cukr, atd.) a hlavně svým rozkladem nezatěžuje bacher kyselinami.

VYLUČTE ACIDÓZY

Metabolická acidóza nastává, když se krev zvířete okyseluje, protože absorbovala velké množství těžkých masných kyselin z bacheru. Kyselá krev má sníženou schopnost vázat kyslík. Nedostatek kyslíku se projeví na nejvzdálenějších koncích těla, na paznehtní škáře, ze které vyrůstá rohovina paznehtu. Paznehty natékají, jsou bolestivé, vznikají krváceniny a vředy chodila. Stádo začne kulhat.

Vysokoprodukční kráva, která se potýká se subklinickou acidózou, má „kyselou“ krev, ale dojí stále velmi dobře. Nemá zatím příznaky laminitidy, ale bacherová mikroflóra a tělní buňky nefungují v kyselém prostředí tak, jak mají. Kyselé pH mění aktivitu enzymů a strukturu molekul v těle. Metabolická acidóza nastává rychleji u krav zatížených tepelným stresem, protože potom odchází velké množství draslíku a tím roste i kyselost krve.

Vědci zvýšili produkci mléka, když zvýšili kationt- aniontovou diferenci v dietě (DCAD) z 30 na 35 meq/100 g v sušině KD pro dojící krávy. To vedlo k redukci kyselosti krve. Potřeba draslíku se zvýšila z 1,6 na 1,8 % a jako jeho zdroj se do dávky přidával uhličitan draselný. Krmná soda byla v dávce povýšena na 0,33 kg na krávu a den. Množství chloridů se musí omezit na 0,3 – 0,35 %. Poměr K/MG by měl být cca 1. Podle zkušenosti jedné komerční farmy na Floridě, zvýšení DCAD z 19 na 25 meq/100 g sušiny KD zvýšilo průměrnou dojivost z 39,3 kg na 40,6 kg.

Udělejte to prostě letos v létě jinak. Domluvte se se svým výživářem, a na vysoké teploty se předem dobře připravte.

Hoards Dairyman 4/2001
přeložil Lumír Dvorský, 0602-515 176
genoservisfm@iol.cz

INJEKČNÍ APLIKACE VITAMÍNU E VÝRAZNĚ SNIŽUJE RETENCI PLACENTY U PRVOTELEK

Stres způsobený porodem oslabuje imunitní systém, a zvíře je tak více ohroženo infekcí a metabolickými nemocemi. Existuje nějaká možnost, jak tomu zabránit?

Tímto problémem se zabývali odborníci z Univerzity v Guelphu. Zkoumali vliv vitamínu E na imunitní systém prvotetek. Bylo ošetřeno celkem 1116 zvířat. Jedna skupina jalovic dostala dávku 3000 IU vitamínu E a to tak, že polovině skupiny byl podán 15 – 8 dní před porodem, a druhé půlce 7-0 dní před porodem. Druhé skupině bylo podáno placebo (neškodná náhražka), a to stejným postupem.

Po otelení všech zvířat vědci zaznamenali všechny poporodní problémy, jako je zadržovaná placenta, mléčná horečka, metritida, ketóza, dislokace slezu, klinická mastitida a laminitida.

Efekt aplikace vitamínu E se projevil v nízkém procentu zadržovaných lůžek. Tento pokus jednoznačně prokázal pokles případů zadržovaných lůžek o 10% v porovnání se skupinou dostávající placebo. Nutné je podotknout, že tento efekt se projevil jen při podkožní aplikaci vitamínu E v intervalu 15 – 8 dní před otelením (viz. tabulka).

Tabulka: Vitamin E snižuje retenci lůžka u jalovic

	Dnů od aplikace do porodu	% zadržovaných lůžek
Vitamin E (3000 IU)	0 – 7	17,4
Vitamin E (3000 IU)	8 – 15	4,6
Placebo	0 – 7	15,1
Placebo	8 – 15	14,9

Hoard's Dairyman, 1/2001
přeložil Lumír Dvorský, 0602-515 176
genoservisfm@iol.cz

... z chovu PRASAT ... představujeme nové ŠCH

NŠCH ŠKOLNÍ STATEK ČESKÝ TĚŠÍN

Zřizovatelem školního statku v Českém Těšíně jako příspěvkové organizace je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v ČR. Školní statek je v bramborářské výrobní oblasti z celkovou výměrou 270 ha, z toho 250 ha orné půdy.

Počátek plemenářské práce začíná v roce 1954 zakoupením prvních deseti plemenných prasniček BU ve Veselí na Moravě. Kontrola užitkovosti prvního stupně byla zavedena v roce 1955. V průběhu roku 1956 byl chov uznán jako kmenový. V prvních etapách vývoje výrazným způsobem ovlivnilo úroveň plemenářské práce využívání importovaných kanců z Anglie a NSR. Po roce 1990 dochází k importu dalších linií do chovu a spolu s působením plemeníků z inseminačních stanic a.s. Genoservis Olomouc je chov zaměřen především na anglickou provenienci.

Ozdravování namočeného šlechtitelského chovu

plemenitba

Přibližně před 3 lety došlo k omezení přirozené plemenitby a k výraznému rozšíření inseminace. Díky pravidelnému sestavování individuálních přípařovacích plánů s využitím perspektivních linií se podařilo po obměně základního stáda výrazně zlepšit plemenné hodnoty v chovu. Následně se mohlo uskutečnit uznávací řízení, ve kterém byl přiznán statut „nukleový šlechtitelský chov“.

V současné době je základní stádo tvořeno cca 100 prasnicemi a zapuštěnými prasničkami. Zastoupeny jsou plemence dánské, švédské a anglické krve. Mezi nejfrekventovanější linie patří: Los, Wiki, Davest, Danák, Arík, Adino.

Výsledky reprodukce, testace VJH a vlastní užitkovosti produkovaného

potomstva ukazují tabulka č.1 a č.2.

Tabulka č.1: Parametry reprodukce a obrátkovosti

Rok	parametry za rok				celoživotní parametry			
	s. živě	s.dochov.	mléčnost	mezidobí	s. živě	s.dochov.	mléčnost	mezidobí
2000	10,6	9,7	61,2	163,2	11,1	10,2	62,9	160,8
2001	11,4	10,2	61,2	159,2	11,2	10,3	63,3	160,2

Z těchto čísel lze poukázat na dobrou zmasilost prasniček a % HMČ při prověřování na výkrmnost a jatečnou hodnotu.

V loňském roce bylo vyprodukováno 407 ks a prodáno 340 ks prasniček.

Úroveň plemenných hodnot ukazuje tabulka č.3. Z hlediska celkové plemenné hodnoty zaujímá Č. Těšín k 1. čtvrtletí tohoto roku 16. místo v pomyslném TOP žebříčku NŠCH. Opět lze podtrhnout plemennou hodnotu pro HMČ, která je výrazně nad průměrem šlechtitelských chovů a řadí Č. Těšín mezi 8 nejlepších chovů v ČR.

Tab. č.2: Vybrané parametry vlastní užitkovosti a VJH v roce 2000

rok 2000	Vlastní užitkovost			VJH	
	Průměrný denní přírůstek (g)		% LS	Přírůstek (g)	% HMČ
	od narození	v UTVU			
Kanečci	650	964	60,4	992	54,12
Prasničky	583	826	59,5		

Tabulka č. 3: Průměrné plemenné hodnoty k 31.3.2001

k 31.3.01	Dílčí plemenné hodnoty			Celková plemenná h.	% matek kanců
	Přírůstek	HMČ	Reprod.		
Prasnice	14,2	0,93	0,67	661	22,1
Prasničky	31,3	1,10	0,80	901	59,6

... z chovu PRASAT ... představujeme nové ŠCH

Mezi další silné stránky tohoto chovu patří zvládnutí inseminace prasat. I když byly určité problémy s plodností po inseminaci, došlo po souborů opatření (které byly popsány v jednom z předchozích čísel „Slechtitele“) k výraznému zlepšení jak v březosti, tak i v plodnosti po inseminaci (viz. tabulka č.4).

Dobry užitkový typ a konstituční pevnost prasniček linie Bonduel

Tabulka č.4: Výsledky po 1. inseminaci dle jednotlivých měsíců

Období 1. inseminace	% březosti po 1. inseminaci	Selat	
		všech	živě
III.2000	100,0	12,3	10,5
IV.2000	100,0	11,5	10,5
V.2000	92,9	11,5	10,4
VI.2000	83,3	11,1	10,7
VII.2000	57,1	11,5	11,5
VIII.2000	85,7	13,3	10,9
IX.2000	100,0	13,2	11,4
X.2000	81,8	12,4	11,5
XI.2000	100,0	14,2	12,8
XII.2000	57,1	14,0	12,3
Rok 2000	89,0	11,8	10,7

Závěrem lze popřát pracovníkům NŠCH Č. Těšín další zlepšování všech parametrů užitkovosti, které ovlivňují ekonomiku chovu a poukazují na genetický potenciál produkovaných plemenných zvířat.

Filip Offenbartl, 0602-713 607
Filip.off@mujbox.cz

DOBRY KANEC JE POLOVINA ÚSPĚCHU

Ono známé pořekadlo že "špatný plemník je i zadarmo drahý" platí v chovu prasat stejně, jako všude jinde. Chovatel může vynaložit maximum svého úsilí do technologií, výživy, ošetřování zvířat, zdravotního stavu, ale bez kvalitního kance v přirozené plemenitbě nebo kvalitních inseminačních dávek se úspěch nedostaví.

Kančí ejakulát je tvořen semennou plazmou a spermii. Spermie svou morfológickou skladbou představuje buňku připravenou k samostatnému životu a cílené funkci - proniknutí do vajíčka a jeho oplodnění. Jak ejakulát jako celek, tak jednotlivé spermie musí splňovat určité kvantitativní a kvalitativní ukazatele, aby mohly splnit své poslání.

Rozměry spermií(μm)

hlavička - délka	8,73
- šířka	4,63
bičík – spojovací část	10,00
- hlavní část	30,15
délka celé spermie	48,15

Základní ukazatele nativního semene

objem	300 ml (100 - 700 ml)
koncentrace spermií v mm ³	>150 000 (50 000 - 500 000)
pH	7,2
% pohyblivých spermií	>70
rychlost pohybu spermií v μm.s ⁻¹	43
% patologických spermií	<25
% primárních změn	<10

Hlavička spermie je nositelem genetické informace, která je uložena v jádře spermie v tzv. nukleoplazmě. Hlavička má tvar tenisové rakety a je sploštělá. Přední pól kryje čepičkovitý obal - akrozom, jež u kance pokrývá asi 2/5 plochy hlavičky. Akrozom obsahuje řadu enzymů (hyaluronidáza, akrozin aj.) jež se podílejí na "naleptávání" obalu vajíčka a pronikání spermie do vajíčka při jeho oplodnění.

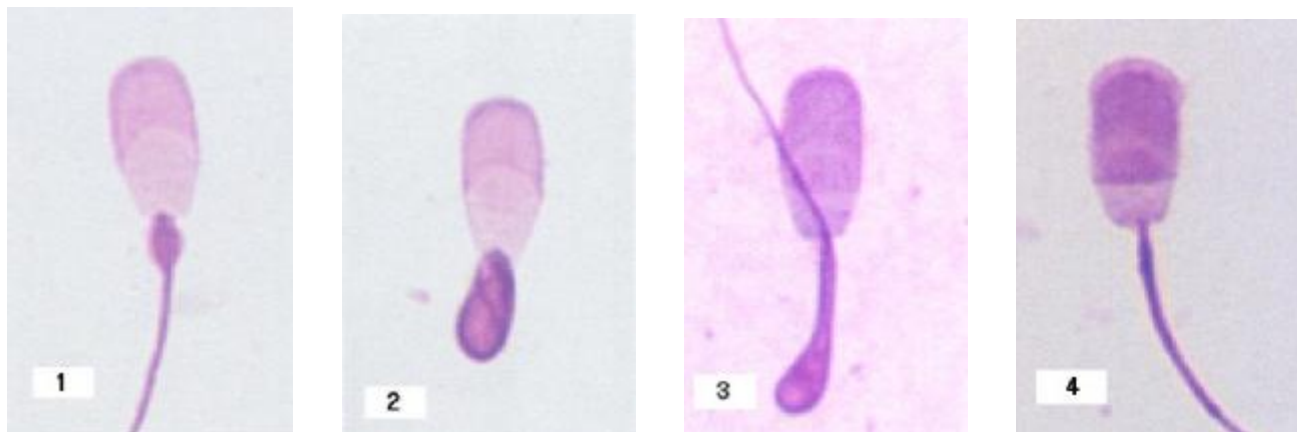
Spojovací část bičíku je obalena mitochondriální pochvou, obsahující enzymy, které jsou nezbytné pro pohyb spermie. Na spojovací část navazuje hlavní část bičíku, která je "motorem" spermie.

Hlavička spolu s bičíkem je spojena krčkem. Tato část je nejcitlivější na nešetrné zacházení se spermii. Při silných otřesech (jako je např. protřepávání inseminačních dávek) se právě v tomto místě hlavička oddělí od bičíku a spermie je znehodnocena. Je proto nezbytné zacházet s inseminačními dávkami šetrně jak při transportu tak při přípravě inseminačních dávek.

Nejčastějšími patomorfologickými změnami na hlavičkách spermií je tzv. zbobtnání akrozomu nebo jeho úplné uvolnění. Dalšími změnami jsou pak různé tvarové deformace, které vznikají při vývoji spermií - spermiogenezi. Celkové procento těchto změn v ejakulátu je nízké.

... z chovu PRASAT

Daleko častější a pro inseminaci i přirozenou plemenitbu významnější jsou změny na bičíku. Základními vadami jsou různé tvarové defekty bičíku nebo přítomnost protoplazmatické kapky (viz obrázky). Větší procento různých stočení bičíku svědčí o proděláním horečnatého onemocnění, nebo přítomnosti plísni v krmivu. Při tomto zjištění je těžké předpovídat jestli procento těchto změn poklesne opět k normálu. Pokud byl už poškozen zárodečný epitel varlat (zejména působením mykotoxinů plísni z nekvalitního krmiva, infekční onemocnění), je šance na zlepšení prakticky nulová.

Základní patomorfologické změny spermií: 1 – cytoplazmatická kapka v oblasti krčku; 2 – primární stočení bičíku; 3 – ohnutí bičíku; vada O4 – zbobtnání akrozomu

Vyšší procento protoplazmatických kapek svědčí o neukončeném vývoji spermií - spermie jsou nezralé. Protoplazmatická kapka je tvořena nepotřebnými organelami buňky, jež se odlučují při přeměně spermatidy ve zralou spermii a částečně i při ejakulaci. Nejčastější příčinou této změny je přetěžování kanců, zejména v přirozené plemenitbě. Pokud kanec je připouštěn častěji než je vhodné (max. 3 - 4 týdně), tak se začíná objevovat tato vada. Už 10% protoplazmatických kapek v ejakulátu má prokazatelně vliv na výsledky reprodukce.

Jakákoliv změna na spermii snižuje její biologickou kvalitu a má za následek neschopnost oplození vajíčka. Od určitého procenta patologicky změněných spermií (norma povoluje do 25% patomorfologických změn) se výrazně snižují výsledky dosahované v reprodukci.

Z tohoto pohledu je pro chovatele výhodnější využívat umělou inseminaci, kde se pracuje se známou kvalitou spermií. Jednotliví kanci jsou pravidelně kontrolováni na kvalitu spermií. Pokud se u některého kance objeví vyšší procento změněných spermií, je jeho sperma z výroby inseminačních dávek vyloučeno.

V přirozené plemenitbě, kde není možnost okamžité kontroly jednotlivých ejakulátů, musí chovatel provádět nepřímou kontrolu. Ta spočívá v tom, že každý měsíc zapustí dotyčným kancem 2-3 prasnice včetně druhých

příp. třetích zapaštění a sleduje přebíhání a plodnost. Dále se snažíme vyhnout přetížení kanců v případě, že se řijí více prasnic než je kapacita kanců. V takovém případě je nutné použít inseminaci.

Samozřejmostí v prevenci zachování kvalitního spermatu musí být kvalitní a zdravotně nezávadné krmivo a dostatek kvalitní napájecí vody - min. 10 l (v létě až 15 litrů).

Zvláštní kapitolou jsou pak mladí kanečci nakoupení do chovu. Optimální věk pro nákup kance je 7 měsíců. Jeho tělesný vývin ještě není ukončen a produkce spermií se teprve naplno rozbíhá. Takové zvíře je obzvláště citlivé jak na intenzitu připouštění, tak na kvalitu krmení, napájení a ošetřování.

První 3 skoky mladého kance doporučuji pojistit buď inseminací nebo skokem druhého kance. U těchto prvních skoků je zvýšené procento nezralých a nevyvinutých spermií a zbytečně riskujeme přeběhnutí prasnice nebo méně početný vrh. Je dobré první 3 měsíce kanečka nechat skákat max. 2-3x za 14 dnů a pak postupně zvyšovat intenzitu zapouštění.

Je třeba si uvědomit, že kanec tvoří polovinu stáda a jen po kanci s kvalitním semenem budeme mít dostatek narozených selat, což je první předpoklad úspěchu v chovu prasat.

Jiří Aust, 0602-748 676
grygov.isk@atlas.cz

... z chovu PRASAT

NOVÉ POZNATKY VE VÝŽIVĚ PRASNIC

Se vzrůstajícím užitkovým potenciálem prasnic stoupá jejich náročnost na ustájecí podmínky, ošetrovatelskou péči a samozřejmě na výživu. S touto skutečností se setkávají zejména chovatelé, kteří ve svých stádech mají prasnice s vyšším podílem libové svaloviny. Následující článek se zabývá některými aspekty krmení „moderních“ prasnic, tak jak je uvádějí zahraniční autoři.

1. BŘEZOST

Každá prasnice by měla porodit 11-12 živě narozených selat s porodní hmotností nejméně 1,35 kg a udržet si dobrou tělesnou kondici.

Prasnice jsou krmeny během březosti pod jejich potenciál apetitu tak, aby neztučnely. Diety by měly obsahovat: 13 MJ SE = 12,5 MJ ME, 120 – 130g NL, 5,5 – 6 g lysinu a 60-80 g hrubé vlákniny v kg KS (pozn.: doporučení je živinově chudší v porovnání s normou v ČR.)

Diety s vysokými hladinami proteinů a AMK jsou zastrašující. Nejen že převyšují požadavky zvířat během březosti, ale podporují odklon přírůstku k „drahému“ tuku, obzvláště u prasniček. Navíc je požadována extra energie jako „palivo“ pro tento přídavek proteinového metabolismu, tím je méně dosažitelná pro růst plodů. Výsledkem může být nižší porodní váha, nižší úroveň rezerv glykogenu, a proto více náchylná selata při narození a vyšší risk postnatální mortality.

Doporučení pro hmotnost a výšku špeku P₂ při zapuštění a doporučené změny během každé březosti

Pořadí březosti	Hmotnost při zapuštění (kg)	Změna hmotnosti		P ₂ při zapuštění (mm)	Změna P ₂ (mm)	
		Březost	Laktace/po odstavu		Březost	Laktace/po odstavu
1	140	50	-15	20	+4	-2
2	175	40	-15	22	+3	-2
3	200	30	-10	23	+3	-2
4	220	25	-10	24	+2	-2
5	235	20	-10	24	+2	-2
6	245	15	-10	24	+2	-2

1a. Raná březost (zapuštění 28. den)

Na první březosti je doporučeno krmit dietu, která je živinově na úrovni „našich“ směsí KPB (12,5 MJ ME a 6,5 – 7,0 g lysinu) a to první 3-4 týdny březosti, ale v nižší dávce než před zapuštěním. Lépe se tak pokrývají potřeby březích prasniček než při krmení diety pro březí prasnice (viz. výše). Krmná dávka musí být ale redukována na cca 2 kg/den, v závislosti na tělesné hmotnosti a podmínkách prostředí. Takto by mělo být zajištěno maximální přežití embryí.

Pro zapuštěné prasnice se ukazuje malý efekt úrovně krmení (restrikce po zapuštění). Některé studie doporučují, že vyšší úrovně krmení mohou být nezbytné ve velmi teplých podmínkách, kdy prasnice ztratí významně tělesnou váhu a kondici během předešlé laktace.

1b. Střední březost (28. - 84. den)

Během této periody je energetický požadavek na zvýšení o 2-3 MJ SE/den = měl by se zvednout příjem krmiva o 0,15-0,23 kg/den. Nicméně živinové požadavky pro reprodukční tkáně jsou ještě relativně nízké a pro snadnou praxi se používá konstantní úroveň krmení během této periody. Je důležité krmit dle kondice. Prasnice, které jsou ve špatné kondici by měly mít zvýšený příjem, zatímco u jedinců s příliš velkými tukovými

rezervami by mělo být krmení redukováno. Pravidlem je kondice č. 3 (rozpětí 1-5), příjem krmiva by měl být regulován o 7,5% za každý stupeň změny kondice. Toto reprezentuje změnu 150-175 g/den za každý stupeň. Cíl je dosáhnout stupeň 3,5 při porodu. Když je prováděna změna v krmení na základě špatné kondice, je důležité nepřekrmit zvířata – vysoký příjem krmiva během této periody březosti bude mít vliv na příjem krmiva během laktace.

Na první březosti jsou krmné úrovně cca 2,3-2,5 kg/den. Na následující březosti by měly být zvýšeny o 0,2 kg.

1c. Pozdní březost (84. den – porod)

Toto je perioda, kdy nejvíce rostou plody a mléčná tkáň. Je tedy dramatická na zvýšení živinových potřeb prasnic. Například celkové zvýšení požadavků na energii je o cca 10%. Krmná dávka by proto měla být zvýšena a poskytovat prasnicím extra 0,5 kg na den během této periody. Tato vysoká hladina krmení v pozdní březosti nebude mít vliv na apetit prasnic během laktace.

Jestliže je poskytováno nedostatečné množství živin k pokrytí metabolických potřeb, prasnice bude mobilizovat tělesné tkáně, aby pokryla požadavky na vývoj plodů. Zvíře změní anabolický stav na katabolický a utrpí tělesná kondice.

... z chovu PRASAT

Toto pravděpodobně ovlivní růst plodů a selata se mohou rodit s nižší porodní váhou, a může být větší hmotnostní variabilita ve vrhu. Je také postihnout základ pro laktaci a může být redukován potenciál pro mléčnost. Menší tělesné rezervy při porodu = menší mobilizace během laktace = menší mléčnost a růst selat.

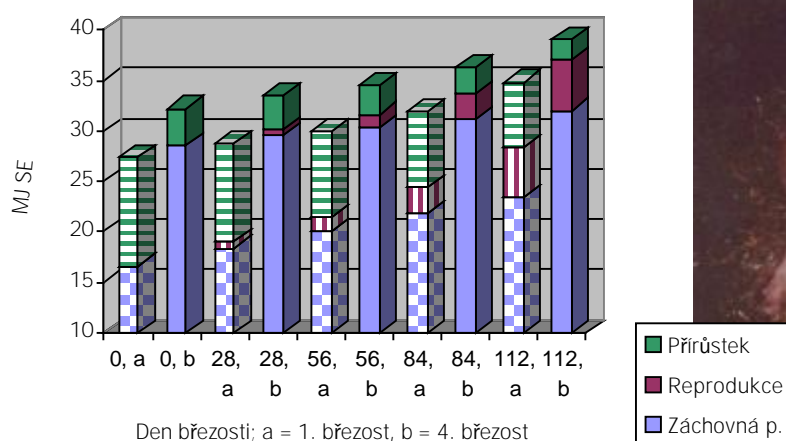
Je obecná praktika, pokud se dává prasnicím vysoká úroveň krmení v pozdní březosti, redukovat příjem 24-36 hodin před porodem na 2 – 2,5 kg/den.

Během březosti je důležité přizpůsobit krmení

Hlavní determinant živinových potřeb prasnic během laktace je mléčnost: reprezentuje 70-95% požadavků na energii a AMK.

Úroveň růstu vrhu během laktace není konstantní. Mění se tedy i potřeby prasnic během laktace. Na začátku laktace je příjem krmiva a růst vrhu nízký, ale během laktace se zvyšuje. Například na začátku laktace je příjem krmiva 4 kg/den a růst vrhu 1,0-1,5 kg/den. Ke konci laktace může být příjem krmiva zvýšen na 8-10 kg a růst vrhu na 3,0-3,5 kg/den. Velice důležitý je obsah energie

Změna v energetických požadavcích během březosti

ustájecím podmínkám. Každý °C pod dolní kritickou teplotu zvyšuje požadavek na krmení o cca 3,5 %.

2. LAKTACE

Během laktace by mělo být odstaveno nejméně 10 selat s minimální hmotností vrhu 65 – 75 kg v 18 – 25 dnech, s minimální ztrátou tělesné váhy a kondice u prasnice.

Je velmi důležitá vysoká odstavová hmotnost selat na jejich další růst a vývoj. Dle pokusu bylo zjištěno: odstavová hmotnost 4,1-5,0 kg = dosažení hmotnosti 105 kg za 180,8 dnů; odstavová hmotnost 7,3-8,6 = dosažení hmotnosti 105 kg za 165,7 dnů. Z následujících čísel vyplývá, že každé kilo navíc při odstavu redukuje dobu výkrmu o cca týden.

v krmivu. Jako vhodná hladina pro laktaci je cca 14,5 MJ SE (13,9 MJ ME). Obsah lysinu je 6,5-9,4 g/kg. Je prakticky nemožné provést změnu diety během laktace a krmit potom větší obsah lysinu, což je 9-10g lysinu/kg. Je obvyklé v rané fázi laktace kontrolovat příjem krmiva, který by neměl být menší než 4 kg. Problémy mohou být v pozdější fázi laktace, kdy by měla být krmena dieta s vyšším obsahem lysinu. Proto kalkulace doporučují pro moderní typy prasnic takové diety, které obsahují 14,5 MJ SE (13,9 MJ ME) a 9-10g lysinu.

Obsahy živin také závisí na podmínkách prostředí, ustájení a managementu. Například když je apetit zvířat nízký, což se často přihodí v teplém období nebo u prvniček, je potřeba obsah živin zvýšit. Na druhé straně pokud je apetit příliš vysoký, např. při nízkých teplotách, obsah živin by měl být redukován.

Strategie krmení během laktace: první den laktace začít na 2,0-2,5 kg krmiva a každý den přidávat 0,5 kg až do té doby, kdy prasnice žerou 5 kg (kolem 7. dne). Potom krmit dle apetitu = ad libitum.

Tato strategie je důležitá pro redukci MMA. Pokud se krmí 2x denně, není dostatečně naplněn apetit potenciál zvířete. Krmit vícekrát – dle možností – a přizpůsobit čas krmení klimatickým podmínkám. V teplém prostředí prasnice inklinují žrát v chladnějších etapách dne – ráno a v noci. Nezbytné pro apetit je adekvátní zásobení čerstvou vodou. Velké prasnice v laktaci mohou potřebovat 40-50 litrů/den. Aby byl tento požadavek pokryt, je zapotřebí průtok napáječek: 2,0 litry/minutu.

Dobrá krmná strategie na začátku laktace umožňuje maximální příjem krmiva v době největší potřeby: od 14. dne.

... z chovu PRASAT

Tabulka 1: Kalkulace nutričních požadavků a specifikací diet během laktace
(Příklad pro prasnici 200 kg, při žádné změně hmotnosti)

Růst vrhu (kg)	1,0	1,5	2,0	2,5	3,0	3,5
Ene. MJ SE/den (ME)	56,6 (54,3)	71,8(68,9)	87 (83,5)	102,2 (98,1)	117,4 (112,7)	132,6 (126)
Lysin (g/den)	25,8	37,6	49,4	61,2	73,1	84,9
L. : E. (g/MJ SE)	0,46	0,52	0,57	0,60	0,62	0,64
Obsah energie v krmivu (MJ SE/kg)						
Denní příjem (kg/den)						
4,0	14,2	18,0				
5,0	11,3	14,4	17,4	20,4		
6,0		12,0	14,5	17,0	19,6	
7,0			12,4	14,6	16,7	
8,0				12,8	14,7	16,6
9,0					13,0	14,7
10,0						13,3
Obsah lysinu v dietě (g/kg)						
Denní příjem (kg/den)						
4,0	6,5	9,4				
5,0	5,2	7,5	9,9	12,2		
6,0		6,3	8,2	10,2	12,1	
7,0			7,1	8,7	10,4	
8,0				7,7	9,1	10,6
9,0					8,1	9,4
10,0						8,5

2A. PŘÍKLAD „STOTFOLDSKÉ“ KRMNÉ STRATEGIE BĚHEM LAKTACE

Všechny prasnice byly krmeny standardním množstvím krmiva prvních 10 dní po oprašení. Bylo jim nabízeno 2,5 kg první den a pak se krmení zvyšovalo o 0,5 kg za každý den, až k 7 kg v 10. dnu. Pak bylo prasnicím individuálně dávkováno na základě velikosti vrhu a růstu selat (viz. tabulka 2) na úroveň mnohem vyšší než tradičně používané dávky.

Tab. 2: Příklad „Stotfoldské“ krmné strategie denního příjmu mezi 11. a 27. dnem laktace.
Dieta obsahuje 14,5 MJ SE /kg (cca 13,9 MJ ME)

Prasnička < 10 s.		Prasnička 10 s.		Prasnička 11 s.		Prasnička 12 s.		Prasnička 13 s.	
Prasnice < 9 sel.		Prasnice 9 sel.		Prasnice 10 sel.		Prasnice 11 sel.		Prasnice 12 sel.	
Den	kg	Den	kg	Den	kg	Den	kg	Den	kg
11	7,0	11	7,5	11	7,5	11	7,5	11	7,5
12	7,0	12	7,5	12	8,0	12	8,0	12	8,0
13	7,5	13	8,0	13	8,5	13	8,5	13	8,5
14	7,5	14	8,0	14	8,5	14	9,0	14	9,0
15	8,0	15	8,5	15	9,0	15	9,5	15	9,5
16	8,0	16	8,5	16	9,0	16	9,5	16	10,0
17	8,5	17	9,0	17	9,5	17	10,0	17	10,5
18	8,5	18	9,0	18	9,5	18	10,0	18	10,5
19	9,0	19	9,5	19	10,0	19	10,5	19	11,0
20	9,0	20	9,5	20	10,0	20	10,5	20	11,0
21	9,5	21	10,0	21	10,5	21	11,0	21	11,5
22	9,5	22	10,0	22	10,5	22	11,0	22	11,5
23	9,5	23	10,0	23	10,5	23	11,0	23	11,5
24	9,5	24	10,0	24	10,5	24	11,0	24	11,5
25	9,5	25	10,0	25	10,5	25	11,0	25	11,5
26	9,5	26	10,0	26	10,5	26	11,0	26	11,5
27	9,5	27	10,0	27	10,5	27	11,0	27	11,5

... z chovu PRASAT

Prasnice by měla být zapuštěna mezi 5.-7. dnem po odstavu.

Kondice při zapuštění souvisí s efektem „odst.- říje intervalu“ a cílem je vyvarovat se jakékoliv ztráty tělesné váhy a kondice během této periody. Ztráta jak tělesného tuku, tak svaloviny implikuje odpovědnost za reprodukční poruchy po odstavu.

Po náhlém přemístění selat a změně ustájení je prasnice pod vlivem následujícího stresu a obecně bezprostředně po odstavu málo žere. Nicméně po 24-48 hodinách se její apetit vrací a je důležité krmit laktační dietu dle apetitu nebo nejméně 3,5 kg/den do zapuštění.

Nedávné výzkumy vypovídají, že insulin může být důležitý pro iniciaci říje. Pro zvířata, která nevykazují výraznou ztrátu kondice během laktace, je laktační dieta

krmení ad libitum dostatečná. Přesto prasnice, u kterých máme zkušenost s výraznou ztrátou kondice během laktace, by měly mít vyšší obsah živin v dietě.

Je nezbytné brát na zřetel, že se genotyp zvířat vlivem intenzivní selekce a importu genofondu ze zahraniční v posledních 10-ti letech výrazně změnil a nadále se bude vyvíjet. Z tohoto důvodu nelze spoléhat, že „zavedené“ praktiky krmných technik a živinových receptur budou stále vyhovující. Lze tedy očekávat příval nových informací a požadavků z oblasti výživy, reprodukce, technologií atd. Chovateli by se potom výkonnější genofond měl odměnit za zvýšenou péči lepšími parametry užitkovosti a rentabilnější výrobou jatečných prasat.

dle WH Close a DJH Cole (2000) Nutrition of Sows and Boars
zpracoval Filip Offenbartl, 0602-713 607
genoservis.njicin@iol.cz

VLIV NĚKTERÝCH FAKTORŮ OVLIVŇUJÍCÍCH PODÍL LIBOVÉ SVALOVINY V JATEČNÉM TĚLE PRASAT

Český normalizační institut vydal novelizovanou ČSN 46 6160 „Klasifikace jatečných těl prasat“. Právní závaznost této normy vychází ze zákona č. 306/2000 Sb. Tento zákon nabyl účinnosti 1. 4. 2001. V praxi to znamená, že dnes lze zařadit jatečná prasata pouze na základě objektivně stanoveného podílu libového masa (LM).

Efektivní produkce jatečných je systémové opatření, které souvisí s kvalitou prasnic a prasniček, pokračuje přes správný management stáda až po správnou volbu kanců do „C“ pozice. Při rozhodování si musíme vždy ujasnit co vlastně požadujeme: obrat stáda, podmínky výkrmu (běžné, tvrdší), hmotnost výkrmu, jaké procento LM požadují apod.

Faktory ovlivňující podíl libového masa:

1. genetická úroveň chovaných prasat
2. výživa
3. porážková hmotnost
4. pohlaví
5. podmínky prostředí

Dalším neméně významným faktorem je společenská poptávka, která sice přímo neovlivňuje podíl libového masa. Je silně závislá na mediální prezentaci a zdravotní nezávadnosti produkovaných potravin. Zdravotní nezávadnost bude v budoucnu sehrávat stále větší roli při rozhodování spotřebitelů.

AD 1. GENETICKÁ ÚROVEŇ

Rozhodujícím způsobem se uplatňuje na míře podílu libového masa. Masná užitkovost má vyšší stupeň heritability (dědivosti) a neregistruje se u ní heterozní efekt (tab. 1). Výsledná zmasilost potomstva (i hybridního) je výsledkem intermediární dědičnosti, tj. 50 % pochází ze strany otce a 50 % ze strany matky. Z dané tabulky nám vyplývá, že selekce na podíl libového masa je do značné míry snadná.

Tab 1: Komplexní znaky

Skupina vlastností	Obecný h^2	Efekt selekce	Metoda selekce	Metoda plemenitby	Efekt heteroze	Inbrední deprese
Reprodukce	nízký	malý	problematická	křížení	značný	značná
Výkrmnost	střední	střední	spojení metod selekce s plemenitby		střední	střední
Jatečná hodnota	vysoký	značný	jednoduchá	čistokrevná	nepatrný	nepatrná

... z chovu PRASAT

VLIV MATKY

Doporučuje se nakupovat pouze prasničky ultrazvukově změřené se zmasilostí 54–56% LM měřeno přístroji na jatečných půlkách. Vyšší

podíl libového masa z hlediska možných reprodukčních problémů, konstituční pevnosti a dlouhověkosti není žádoucí. Při nákupu prasniček v ČR podle katalogů je % LM zjištěno v polních testech na živých

zvířatech pomocí přístroje PIGLOG 105, následně je proveden přepočít pomocí regresní rovnice. Srovnáním této hodnoty s hodnotou na mrtvých půlkách činí rozdíl 4% ve prospěch PIGLOGU.

Podíl LM ovlivňuje výška hřbetního tuku, ale také plocha m.l.d. (kotleta). Plocha m.l.d. by měla činit minimálně u prasniček F₁ generace 50 cm². Větší plocha kotlety je předností dánských populací prasat, které jsou význačně zastoupeny v hybridizačním programu uplatňovaném akciovou společností Genoservis. Ve vztahu k masné užitkovosti a zejména pak ke kvalitě masa je nutné požadovat odolnost vůči stresu, tj. požadovat zvířata s genotypem NN.

VLIV OTCE

Volba kanců do „C“ pozice je stále předmětem různých úvah a testací jednotlivých kombinací. Každá plemenářská organizace má určitou škálu jak čistokrevných tak hybridních kanců.

AD 2. VÝŽIVA

Rostoucí masná užitkovost zvyšuje nároky na výživu, včetně minerální a vitamínové. Moderní genotypy prasat se vyznačují během růstu podstatně vyšší schopností ukládání bílkovin. Před deseti lety ukládaly prasata 120–140 g, dnes jsou schopny ukládat přes 200 g bílkovin. Tyto změny se samozřejmě promítají na přívod NL, aminokyselin a ME_p. Pokud se podíváme na tabulku 2, je zřejmé, že nejvýznamněji se změnilo zastoupení tukové tkáně. Dále došlo k vzestupu vody v jatečném těle o 8%. Tato skutečnost se dá interpretovat tak, že tvorba libové tkáně „jde do vody“. U ostatních živin tak markantní změny neregistrujeme.

Potřeba NL je dána správným poměrem esenciálních a neesenciálních AMK. Pro praxi je důležité vybalancování poměru mezi lizinem, treoninem, sirnými AMK a tryptofanem.

Důležitá je taktéž energie. Její přívod musí zajistit záchovnou potřebu a potřebu pro syntézu tělních bílkovin a potřebu pro nezbytnou tvorbu tuku. Nižší příjem brání proteosyntéze bílkovin, naopak vyšší vede k nežádoucímu ukládání tuku.

Důležitá je i krmná technika. Krmení ad libitum zvyšuje přírůstek při současném zvýšení výšky hřbetního tuku a snížení podílu libového masa. Jako optimální se jeví krmení ad semi ad libitum, tzn. že deset minut po podání krmiva ještě není vyžráno a po dvaceti minutách je koryto prázdné. Důležitá je taktéž pravidelnost podávání krmiva. Příliš časté a nepravidelné krmení ruší klid ve stáji.

AD 3. PORÁŽKOVÁ HMOTNOST

Ovlivňuje podíl libového masa v průměru o 1,5% na 10 kg živé hmotnosti. Optimální porážková hmotnost z pohledu % LM se jeví na úrovni 100–105 kg, samozřejmě s ohledem na genofond.

AD 4. POHLAVÍ PRASAT

Tuk u prasniček se ukládá v menší míře než u vepřů. Souvisí to s odlišnou látkovou výměnou. Při stejné porážkové hmotnosti je zmasilost prasniček vyšší než u vepřů. Pro se také doporučuje provádět výkrm prasniček odděleně a dodávat je na jatka ve vyšší porážkové hmotnosti. Rozdíl může dosáhnout cca 5–7 kg.

ZÁVĚR

Při snaze o dosažení co největšího procentického podílu libového masa nesmíme zapomínat, že produkce masa není jen funkcí masné užitkovosti, ale rovněž funkcí reprodukce. Z toho vyplývá skutečnost, že výhodnost daného systému křížení nelze hodnotit jen podle podílu libového masa, ale také podle úrovně reprodukčních ukazatelů, % úhynu selat, ztrát během výkrmu, dosahovaných denních přírůstků, ale i podle spotřeby krmiva.

Skutečností je, že ani tak nezáleží na samotné kombinaci jako spíše na její genetické úrovni a kvalitě rodičů, z nichž daná kombinace pochází. Snahou každé firmy by měl být co nejmenší počet hybridních kombinací z důvodu nízké variability produkovaných jatečných prasat. Kanci používaní v „C“ pozici by měli mít minimálně 62% LM (PIGLOG), tj. 58% LM na mrtvých půlkách.

PLÁN HYBRIDIZACE

Každý výrobce jatečných prasat by měl mít zpracovaný vlastní „plán“ výroby jatečných prasat od plemenného zastoupení až po přípravy kanců. Na zpracování takového plánu by se měl podílet dodavatel prasniček, veterinář a dodavatel spermatu kanců. Program musí zajišťovat produkci jednotných a vyrovnaných finálních hybridů. Musí mít dlouhodobou platnost a nelze jej pořád měnit. Je zbytečné ověřovat to co již bylo mnohokrát ověřeno. Při volbě dané kombinace jsou vám schopni odborně poradit naši pracovníci.

Tab 2: Složení těla prasat (v procentech)

Živina	Typ prasat		
	standard	masná	supermasná
voda	50,7	54,9	58,5
tuk	29,1	23,5	19,6
NL	14,8	15,8	16,5
popel	2,7	2,85	2,9

AD 5. PODMÍNKY PROSTŘEDÍ

Prase velmi citlivě reaguje na teplotu, vlhkost a proudění vzduchu. Tyto faktory mohou nežádoucím způsobem ochlazovat nedostatečně ochlupená prasata a tím narušovat jejich termoregulační pochody. Prase má rádo sucho a teplo. Pokud jsou tato kritéria splněna, má nízkou vrstvu tuku. Je-li prase chováno v chladnu a ještě mimo termoneutrální zónu, brání se tak, že vytváří tuk. To se ještě zvýrazňuje u prasat, která jsou prošlechtěna na vysokou zmasilost. Obecně se dá říct, že 1°C pod dolní kritickou mez ve výkrmu zvyšuje potřebu krmiva asi o 25 g.

Z tohoto důvodu je potřeba optimalizovat mikroklima ve stáji: 18 –22°C, RV 70% a čpavek pod 0,002% obj.

Zdeněk Tvrdoň, 0606-780 192
genoservis.prerov@atlas.cz

... z chovu PRASAT

GENOSERVIS, A.S. OLOMOUC VÝZNAMNĚ NAPOMÁHÁ CHOVATELŮM PRASAT ZLEPŠIT JEJICH EKONOMIKU

Současné, relativně příznivé nákupní ceny jatečných prasat, umožňují chovatelům vylepšit jejich dlouhodobě nepříznivou ekonomickou situaci. Tento stav ale nelze považovat za trvalý a tak dobří chovatelé musí uvažovat perspektivně a již nyní vytvářet podmínky pro dosažení rentabilní ekonomiky chovu prasat i v období, kdy nákupní ceny jatečných prasat doznají poklesu. Jen tak je možno zabezpečit dlouhodobou existenci a perspektivu jednotlivých chovatelů.

Odborný tým pracovníků – specialistů chovu prasat akciové společnosti Genoservis Olomouc – si je této skutečnosti plně vědom a tak pro spolupracující chovatele intenzivně vytváří podmínky k dosažení co nejpříznivějších výrobních i ekonomických výsledků v rozhodujících oblastech chovu prasat.

INTENZITA VÝROBY SELAT

Je jednou ze spolurozhodujících faktorů pro nastartování dobré ekonomické situace každého chovatele prasat.

Tabulka č. 1: Odchov selat na prasnici v ČR (rok 2000)

region	narozeno na prasnici	odchov na prasnici
Středočeský	19,6	17,4
Jihočeský	19,0	17,4
Západočeský	18,8	16,7
Severočeský	19,6	17,7
Východočeský	20,3	18,5
Jihomoravský	19,8	17,9
Severomoravský	20,0	18,3
ČR	19,7	17,8

* Údaje jsou ze šetření ČSÚ, provedeného u menších souborů prasnic.

Tabulka č. 2: Odchov selat na prasnici v programu GENOSERVIS, a.s Olomouc (rok 2000)

okres	ks prasnic	prům. odchov selat na prasnici
Bruntál	673	18,20
F. Místek a Karviná	2111	18,91
Nový Jičín	6725	18,07
Olomouc	7906	19,62
Opava	2811	19,51
Přerov	3310	19,43
Šumperk	562	17,94
Vsetín	566	19,60
Brno – venkov	531	19,91
Kroměříž	2350	18,85
Zlín	640	21,53
GENOSERVIS celkem	28185	19,01

* Šetření bylo provedeno cca u 2/3 prasnic zapojených do programu Genoservis, a.s Olomouc

I když odchov selat je podle chovů značně variabilní (od 13 do 23,65 ks), je skutečností, že zejména větší chovy se již s odchovem dostávají nad 19 selat a je nemálo chovů, u kterých je odchov selat nad 20 ks samozřejmostí. Nejnižšího odchovu selat bylo dosaženo v chovech převážně s malou kapacitou prasnic.

Tabulka č. 3: Potenciální schopnost plodnosti prasnic z programu Genoservis, a.s – v ŠCH dle plemen za rok 2000

plemeno		selat na vrh			selat na prasnici a rok		
		všech	živě	dochov	všech	živě	dochov
Bílé ušlechtilé	Genoservis	11,9	11,2	10,2	24,4	23,1	21,0
	ČR	11,7	11,0	9,8	23,6	22,0	19,5
Landrase	Genoservis	12,6	11,7	10,8	25,6	23,7	21,8
	ČR	11,7	10,9	9,9	23,4	21,8	19,6

Odborný tým specialistů akciové společnosti Genoservis Olomouc vytváří pro chovatele nadstandardní podmínky pro další urychlené zvýšení odchovu selat

Naším cílem je překonat v průměru všech chovů, nejspíše v příštím roce, hranici 20 ks odchovaných selat od prasnice ročně. To znamená dosáhnout u průměrných chovatelů 19–22 odchovaných selat a u nadprůměrných chovatelů nad 22 odchovaných selat na prasnici ročně.

... z chovu PRASAT

Co umožní chovatelům zvyšovat odchov selat

Chovatelům pro zvýšení výroby selat nabízíme zejména nadstandardní kvalitu inseminačních dávek, připravených špičkovým ředidlem androhepového typu. Toto ředidlo udržuje původní oplozovací schopnost spermií čerstvě odebraného spermatu po dobu 5 až 7 dnů ode dne odběru a výroby inseminačních dávek. To znamená, že si spermie uchovávají dobrou oplozovací schopnost i další dny po odběru a déle přežívají i ve vejcovodech prasnic, což zlepšuje nejen zabřezávání prasnic, ale hlavně jejich plodnost (snižuje se výskyt méněpočetných vrhů). Cena těchto inseminačních dávek je oproti dávkám ošetřených klasickým ředidlem (i dalšími ředidly) velice příznivá.

Dále nabízíme chovatelům vysoce kvalitní, nadstandardní inseminační aparatury, které umožňují minimalizovat zpětné výtoky objemu inseminačních dávek při a i po inseminaci, při jejich správném použití. To umožňuje dále zlepšit výsledky zabřezávání i plodnosti prasnic.

Současně zabezpečujeme pro chovatele – dle jejich požadavků – veškerou související poradenskou i školící činnost a to nejen v oblasti teoretické, ale zejména v oblasti praktické, přímo v jednotlivých chovech.

V současné době začíná u řady s námi spolupracujících chovatelů platit pravidlo „zabřezávání po první inseminaci nad 85% a plodnost nad 10 živě narozených selat na vrh je samozřejmostí“.

PŘÍRŮSTKY A SPOTŘEBA KRMIVA

Jsou dalšími spolurozhodujícími faktory pro dosažení dobré ekonomiky chovu prasat. I když tyto ukazatele nelze v současné době přímo specifikovat na výsledcích většiny užitkových chovů, je skutečností, že více než polovina spolupracujících chovatelů jatečných prasat dosahuje denního přírůstku ve výkrmu nad 700 g při spotřebě cca 2,6 – 3,1 kg směsi na kg přírůstku. Nejsou výjimkou chovatelé, kteří dosahují přírůstky nad 800 g (od narození 600 – 640 g) při spotřebě 2,6 – 2,7 kg směsi na kg přírůstku.

Genetická úroveň přírůstků a spotřeby krmiva

Tuto lze odvodit od výsledků testace plemenných zvířat a jejich potomků ze ŠCH námi realizovaného plemenářského programu.

Tab. č. 4.: Úroveň přírůstku od narození v g (rok 2000)

Mateřská plemena			
BU	kanečci	662	658
	prasničky	588	583
LA	kanečci	686	667
	prasničky	605	595
Otcovská plemena			
D	kanečci	637	639
H	kanečci	649	618
BO	kanečci	676	658
Syntetické linie			
SL 87	kanečci	649	644
SL 88	kanečci	652	637
SL 99	kanečci	668	650
BOxD	kanečci	718	718

Tab. č. 5.: Úroveň přírůstku v testu v g (rok 2000)

Mateřská plemena			
plemeno	kategorie	GENOSERVIS	ČR
BU	kanečci	1065	1016
	prasničky	899	869
LA	kanečci	1157	1057
	prasničky	965	925
Otcovská plemena			
D	kanečci	896	983
H	kanečci	889	868
BO	kanečci	1089	1040
Syntetické linie			
SL 87	kanečci	909	924
SL 88	kanečci	867	903
SL 99	kanečci	996	978
BOxD	kanečci	1118	1118

Přírůstky a spotřeba krmiva jsou mimo jiné významně ovlivněny zdravotním stavem prasat v jednotlivých chovech, který bezprostředně souvisí s podmínkami prostředí daných chovů (úroveň technologie, mikroklimatické podmínky prostředí). Na tomto úseku je potřebné ve většině chovů investovat do zlepšení technologických prvků, v první řadě na porodnách a dochovnách, ale i ve výkrmu. Bez těchto investic bude mít řada chovatelů značné problémy se zvýšením produkční užitkovosti.

Specialisté chovu prasat akciové společnosti Genoservis Olomouc jsou schopni poradit i v této oblasti chovu prasat.

Tab. č. 6.: Úroveň spotřeby krmiva v kg na 1 kg přírůstku – rok 2000

plemeno	GENOSERVIS	ČR
BU	2,49	2,58
L	2,61	2,56
D	2,64	2,60

... z chovu PRASAT

PODÍL LIBOVÉHO MASA

Ovlivňuje úroveň zpeněžování jatečných prasat a do budoucna bude sehrávat ještě významnější úlohu při zvyšování tržeb za jednotku produkce. Většina chovatelů v oblasti Severní a Jižní Moravy se v minulém roce přesvědčila o „ekonomické váze“ tohoto ukazatele na cenu jatečných prasat.

I když podíl libového masa (zatřídování prasat v systému SEUROP) je od 1. čtvrtletí tohoto roku zařazen

do povinného (zákoného) způsobu zpeněžování jatečných prasat, v důsledku převládající poptávky a nedostatku prasat je ale jeho uplatňování polovičaté; tento stav však nelze považovat za trvalý. Jde pouze o přechodný stav a podíl libového masa bude obdobně jako v zemích EU rozhodujícím způsobem ovlivňovat nákupní ceny jatečných prasat každého chovatele.

Genetická úroveň podílu libového masa

U prasat z plemenářského programu Genoservis, a.s Olomouc lze tuto úroveň nejlépe odvodit z výsledků měření podílu libového masa na živých plemenných zvířatech a i od plochy nejdelšího zádového svalu (m.l.d.).

Tab. č. 7.: Úroveň podílu libového masa v % (rok 2000)

plemeno	kategorie	GENOSERVIS	ČR
Mateřská plemena			
BU	kanečci	60,9	60,7
	prasníčky	59,6	59,2
LA	kanečci	60,8	61,0
	prasníčky	60,1	59,8
Otcovská plemena			
D	kanečci	60,7	61,3
H	kanečci	61,8	62,3
BO	kanečci	62,5	62,2
Syntetické linie			
SL 87	kanečci	62,3	62,0
SL 88	kanečci	63,1	63,0
SL 99	kanečci	61,2	61,6
BOxD	kanečci	61,0	61,0

Tab. č. 8.: Úroveň plochy MLD v cm² (rok 2000)

plemeno	GENOSERVIS	ČR
BU	50,25	47,54
L	51,21	48,64
D	49,70	49,44

Vzhledem k rozdílu podílu libového masa zjištěného měřením na živých zvířatech a na jatkách („na háku“) je pro objektivizaci nutno podíl libového masa, uvedeného v tabulce č. 7, snížit o cca 3 – 4 % a to pak spolehlivě odpovídá skutečnému podílu libového masa zjištěnému přístrojovou technikou na jatkách.

V programu akciová společnosti Genoservis Olomouc většina chovatelů zatřídí jatečná prasata s podílem libového masa 54 – 57 %.

Jednoznačně nejlepšího zatřídování jatečných prasat dosahují chovatelé, kteří mají v mateřské pozici vysoký podíl krve prasat dánské proveniencí. U těchto chovatelů se podíl libového masa pohybuje na úrovni 56 – 58 % při porážkové váze 110 – 115 kg. To se odvíjí zejména od velké plochy zádového svalu, kde dánská proveniencí dominuje. Genoservis, a.s Olomouc využíval od r. 1992 importu špičkových plemenných zvířat z Dánska a jako jediná plemenářská organizace v ČR importoval v r. 2000 pět plemenných kanečků (3 BU a 2 L) z Dánska. Zušlechtování mateřských plemen dánskou genetikou výrazně přispělo ke zvýšení plochy m.l.d. (kotlety) – viz. tabulka č. 8. Plocha kotlety pak významně ovlivňuje zatřídování jatečných prasat.

VÝŽIVA PRASAT

Je rovněž spolurozhodujícím faktorem ovlivňujícím ekonomiku chovu prasat. Úroveň výživy (kvalita krmiv, krmná technika, výše spotřeby) i cena krmiv ovlivňují výrobu prasat z 50 i více procent. Výživu prasat v ČR zabezpečuje velký počet výživářských subjektů a ne vždy na odpovídající úrovni.

I v tomto směru jsou specialisté akciové společnosti Genoservis Olomouc schopni chovatelům poradit a podle zájmu chovatele na tomto úseku i spolupracovat.

Ekonomika chovu prasat bude pro chovatele rozhodující pro dosažení jejich konkurenceschopnosti a to jak na domácím, tak později i na zahraničním trhu. Proto dobří chovatelé musí mít toto přísně na paměti a vytvářet již nyní chovatelské, technologické i genetické podmínky pro zvyšování tržeb a snižování výrobních nákladů ve svých chovech.

Pracovníci, specialisté akciové společnosti Genoservis Olomouc, jak již bylo uvedeno, zabezpečují a nabízejí chovatelům komplexní, vysoce odbornou službu v dané oblasti.

specialisté chovu prasat:

Emil Bazala, 0602-515 088

Luboš Vítek, 0602-782 243, jakubvitek@volny.cz

Jaroslav Doupal, 0602- 518 389, genoservisP@atlas.cz

Jiří Aust, 0602-748 676, grygov.isk@atlas.cz

Filip Offenbartl, 0602-713 607, filip.off@mujbox.cz

SEMINÁŘE CHOVATELŮ PRASAT

Genoservis, a. s. Olomouc ve spolupráci s Bonagrem, a. s. Blažovice (viz článek v rubrice SKOT) uspořádali 27. 3. 2001 ve Slapanicích seminář zabývající se problematikou chovu prasat. Na semináři se sešlo 60 chovatelů z regionu jižní Moravy, kteří již s Genoservisem spolupracují, nebo o budoucí spolupráci uvažují.

Úvodní slovo přednesl ředitel Bonagra, a. s. Blažovice Ing. Studený. Ve svém vystoupení zhodnotil vývoj našeho agrárního sektoru v posledním desetiletí. Zároveň vyjádřil optimismus dalšího rozvoje zemědělské výroby. Závěrem svého vystoupení popřál všem zúčastněným mnoho úspěchů v jejich práci.

Prvním příspěvkem přednesl Doc. Ing. V. Kotrbáček, CSc. z VFU z Brna, který se zabýval fyziologií etologie chování selat. Z jeho příspěvku si dovoluji vyzvednout skutečnost, že sele se po narození velmi rychle dostává do negativní energetické bilance a proto je velmi důležité, aby co nejdříve po narození mělo přístup k mateřskému mléku.

Hlavním vystoupením byla přednáška Ing. E. Bazaly, zaměřená na otázky spojené s vysokou výrobou selat. Ve svém příspěvku se podrobně zabýval otázkou inseminace, přirozené plemenitby a managementu reprodukce. Velká pozornost byla věnována době zapuštění a technice inseminace. Taktéž byla zdůrazněna důležitost stimulace kancem v průběhu samotného aktu inseminace. Byla představena nová inseminační kapilára pro prasnice a prasničky, která může napomoci ve zlepšení březosti a plodnosti. Mezi klíčový faktor, který se významně podílí na kvalitě inseminačních dávek je používané ředidlo. Genoservis nabízí v současnosti všem stupňům chovů „nadstandardní“ ošetření inseminačních dávek novým ředidlem. Toto ředidlo má vynikající „konzervační“ účinek na spermie, čímž zaručuje použitelnost inseminačních dávek minimálně pět dnů. Současně prodlužuje oplozovací schopnost spermií v pohlavních orgánech prasnice, což se příznivě projevuje na plodnosti (snižuje výskyt málopočetných vrhů).

Rizikem mykotoxinů ve vztahu k užitkovosti prasat se zabýval příspěvkem MVDr. A. Lánikové ze SVÚ z Brna. Z příspěvku se posluchači dozvěděli, jaké riziko a nebezpečí způsobují mykotoxiny jako metabolické produkty plísní. Při tvorbě receptur je vždy důležité znát úroveň zaplísnění jednotlivých komponent. Do krmných směsí pro mladá prasata by se měly vybírat jen ty nejkvalitnější suroviny. Další nebezpečí, které nám hrozí, je přenos mykotoxinů do potravinového řetězce lidí.

S problematikou šlechtitelské práce a jejími trendy nás obeznámil Ing. L. Vitek. Představil úroveň reprodukčních a produkčních ukazatelů dosahovanou ve šlechtitelských chovech spadajících do působnosti Genoservisu. Dále hovořil o využití a přenosu genetického potenciálu, který je v těchto chovech „našlechtěn“, až do oblastí užitkových chovů. Konkrétně se zabýval správným sestavováním přípařovacích plánů podle dosahované úrovně zmasilosti základního stáda prasnic.

Poslední příspěvek byl na téma „Nové trendy ve výživě prasnic a prasniček“. Ing. F. Offenbartl podrobně rozebral problematiku flushingu před zapuštěním, zabýval se obsahem hlavních živin v dietách pro prasničky a prasnice a taktéž správnou technikou krmení prasnic a prasniček moderního genofondu. Jako optimální pro zapuštění prasniček doporučuje věk 220 – 230 dnů při hmotnosti 130 – 140 kg na 2. nebo 3. říji. Výšku hřbetního tuku 18 – 20 mm (P₂).

Domníváme se, že seminář splnil očekávání chovatelů a přinesl některé náměty a poznatky pro další využití v chovech prasat. Zároveň si uvědomujeme, že v tomto článku není možné rozebrat všechny příspěvky do podrobnosti i když by si to určitě zasloužily. Pokud je z Vaší strany zájem o některé problémy, tým našich pracovníků je schopen se podílet na jejich řešení.

Dne 20. 4. 2001 byl na okresním plemenářském středisku v Přerově uspořádán odborný seminář zaměřený na aktuální problematiku chovu prasat. Na semináři se sešlo cca 45 chovatelů z Přerovska, Kroměřížska, Zlínska a Uhersko-Hradištska.

S prvním příspěvkem vystoupila MVDr. A. Lánikové ze SVÚ z Brna. Posluchači se dozvěděli, jaké riziko způsobují mykotoxiny jako metabolické produkty plísní. Při tvorbě receptur je vždy důležité znát úroveň zaplísnění jednotlivých komponent. Do krmných směsí pro mladá

prasata by se měly vybírat jen ty nejkvalitnější suroviny. Podrobně bylo v příspěvku hovořeno o zearalenonu a jeho vlivu na reprodukční užitkovost. Další nebezpečí, které nám hrozí, je přenos mykotoxinů do potravinového řetězce lidí.

Hlavním vystoupením byla přednáška Ing. E. Bazaly, zaměřená na problematiku reprodukce. Ve svém příspěvku se podrobně zabýval otázkou inseminace, ale i přirozené plemenitby. Velká pozornost byla věnována době zapuštění a technice inseminace. Taktéž byla zdůrazněna důležitost stimulace kancem v průběhu samotného aktu inseminace. Byla představena nová inseminační kapilára pro prasnice a prasničky, která může napomoci ve zlepšení březosti a plodnosti. Mezi klíčový faktor, který se významně podílí na kvalitě inseminačních dávek, je používané ředidlo. „Genoservis nabízí v současnosti nové ředidlo všem stupňům chovů“, říká Ing. Bazala. Toto ředidlo má vynikající „konzervační“ účinek na spermie, čímž zaručuje použitelnost inseminačních dávek minimálně pět dnů. Současně prodlužuje oplozovací schopnost spermií v pohlavních orgánech prasnice, což se příznivě projevuje na plodnosti (snižuje výskyt málopočetných vrhů).

O současných výsledcích dosahovaných ve šlechtitelských chovech hovořil Ing. Z. Tvrdoň, Ph. D. Představil úroveň reprodukčních a produkčních ukazatelů dosahovanou ve šlechtitelských chovech spadajících do působnosti Genoservisu. Dále hovořil o využití a přenosu genetického potenciálu, který je v těchto chovech „našlechtěn“, až do oblastí užitkových chovů. Obzvláště je nutné zdůraznit, že dosahovaná plodnost v našich šlechtitelských chovech je již plně srovnatelná s evropskými chovateli.

Novými poznatky ve výživě prasnic a prasniček se ve svém příspěvku zabýval Ing. F. Offenbartl. Rozebral problematiku flushingu před zapuštěním, zabýval se obsahem hlavních živin v dietách pro prasničky a prasnice a taktéž správnou technikou krmení. Dále upozornil chovatele na změny, které se odehrály v organismu dnešních prasat v souvislosti se šlechtěním na vysokou zmasilost. Jako optimální pro zapuštění prasniček doporučuje věk 220 – 230 dnů při hmotnosti 130 – 140 kg na 2. nebo 3. říji.

V průběhu semináře byly předány diplomy a ceny za nejlepší výsledky v odchovu selat na prasnici a rok. Nejlepšího výsledku z užitkových chovů dosáhla akciová společnost Agras Želatovice s počtem 21,3 selete na prasnici. Z rozmnožovacích chovů bylo nejvíce selat odchováno v Agro-družstvu Morava v Kojetině, a to 20,8 selete. Absolutním vítězem v počtu dochovaných selat se stal Milotický hospodář, spol. s. r. o. za 22,6 dochovaných selat na prasnici a rok. Všem odměněným ještě jednou blahopřejeme.

Zdeněk Tvrdoň, 0606-780 192, genoservis.prerov@atlas.c

INTERNET sn@dno a rychle

ELEKTRONICKÉ OBCHODOVÁNÍ

Patří bezesporu mezi samostatnou kapitolu internetu. Jedná o tzv. e-komerci. Do budoucnosti se dá předpokládat, že e-byznys, změní některé prvky chování zákazníků.

Nespornou výhodou je, že s pohodlí vlastního domova máme možnost nakupovat zboží. Další výhodou je, že odpadnou různé mezičlánky (velkoobchod, daleři apod.) a tím v podstatě nakupujeme levněji. Musíme si uvědomit, že elektronický obchod není jen výsadou Internetu, ale že se dá uskutečnit i pomocí mobilních telefonů (m-commerce).

Existují dvě oblasti obchodování po internetu:

1. oblast business-to-business (obchodování mezi obchodníky)
2. oblast business-to-consumer, které se týká již koncových zákazníků

Musím konstatovat, že poměrně dobře již dnes funguje první zmiňovaná oblast. Firmám, které si již na tento systém navykly, přináší určitý zdroj pohody a úsporu nákladů. Obchody prováděné mezi firmami jsou větší a systematictější než nákupy koncových zákazníků.

Principy nakupování na internetu:

1. Shánění po internetu: neexistují žádné specifické služby, ale místo nich se mohou uplatnit běžně dostupné vyhledávací služby kde zadáte váš dotaz (<http://kompas.seznam.cz/>). Výsledkem hledání bude třeba odkaz na nějakou www stránku výrobce nebo prodejce. Shánění po internetu je tedy značně nesystematickou činností.
2. Výběr po internetu: v této fázi již nehledáme prodejce ani výrobce, ale už konkrétně to co je nám nabízeno. Výhodou proti „kamenným“ obchodům je to, že můžeme vybírat celých 24 hodin z kterékoliv místa. V tradičních „kamenných“ obchodech má vybírání své limity, které jsou dané např. otevírací dobou. Po výběru už jdeme do obchodu s konkrétní představou.

3. Virtuální prodejny a obchodní domy: zde si zboží nejen vybíráme, ale máme možnost si je přímo nakoupit. Virtuální prodejny mohou být prázdné, tzn. že nemají žádné logistické zázemí, sklady apod., ale jen předávají zakázky konkrétním prodejcům, kteří zboží expedují. Tento druh „prázdných“ virtuálních obchodních domů v podstatě dnes neexistuje. Druhou možností je, že prodávající je producent zboží a internet využívá jako jednu z cest prodeje vedle klasického „kamenného“ obchodu. Nebo existuje možnost tzv. zprostředkovatelských virtuálních prodejen, kdy prodávající není přímo producent, ale prostředník, který je však skutečným dodavatelem většiny sortimentu (má sklady, expedici apod.)

Internetové obchody se snaží, aby vše probíhalo tak jako v „kamenném“ obchodě. Tomu potom odpovídá i členění obchodů na různá oddělení. Při reálném nákupu zákazník prochází jednotlivými odděleními s nákupním košíkem, do kterého vkládá jednotlivé druhy zboží. Jakmile má vše nakoupeno, přichází k pokladně zaplatit. Podoba virtuálního košíku je taková, že jde v podstatě o www stránku.

Po té co máme zboží vybráno přichází na řadu nejméně oblíbená činnost, tj. placení. Stačí kliknout na odkaz „jdi k pokladně“ nebo „pokladna“ apod. Zde vyplníme potřebné údaje nebo se musíme zaregistrovat. Pak si vybereme způsob placení. Vždy se ale pořádně seznáme s pravidly placení, abyste tak předešli nepříjemným překvapením.

Zkusme si nyní naznačit některé způsoby placení:

1. Placení na dobírku, které je současně i způsobem dodání zboží. Nevýhoda je pomalost a možnost kupujícího zásilku odmítnout.
2. Princip předplatného - zákazník předem prodávajícímu poskytne určitý finanční obnos. Pro zákazníka je to nevhodné protože nerad dává dopředu peníze aniž něco již koupil. Je zde možnost realizovat tzv. mikroplatby.
3. Převodem na účet - prodávající požaduje aby mu kupující převedl na účet peníze a potom teprve dochází k expedici.

4. Platba pomocí platební karty - u nás velmi málo rozšířená, zato v zahraničí hlavní způsob platby.
5. Placení pomocí SET protokolu - je zaručena identita kupujícího, prodávajícího i banky. Je to velmi složité řešení, které se do praxe těžko implementuje.
6. Placení elektronickými penězi - některé pilotní projekty již byly v tomto směru uskutečněny.

Závěrem si dovoluji konstatovat, že trend v současné době směřuje ke smíšeným obchodům, tj. kombinace „kamenného“ segmentu s internetovým segmentem. Firma Genoservis provozuje internetový obchod na adrese <http://www.vltava2000.cz/genoservis>. Všem případným zájemcům o tento druh obchodování doporučuje navštívit tuto stránku a přímo v praxi si ověřit vymoženosti elektronického obchodování.

Zdeněk Tvrdoň, 0606-780 192
genoservis.prerov@atlas.cz